

GŁOS

KATOLICKI VOIX CATHOLIQUE

Nr 38/2013 (2520) Rok LV 10.11.2013

11 Listopada

Święto Niepodległości

„KAZDY OBYWATEL POWINIEN
UCZCIWIE DLA KRAJU PRACOWAĆ
Z SAMEGO POZUCIĄ OBOWIĄZKU
NIE OGLĄDAJĄC SIĘ
NA PRZYWIŁĘCIE I NAGRODY”

TYGODNIK POLSKI ZA GRANICĄ
HEBDOMADAIRE DE L'EMIGRATION POLONAISE

1,55 €

Lublin - Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego

Dwujęzyczny Kalendarz Głosu Katolickiego Calendrier de la Voix Catholique

POLSKA MISJA
KATOLICKA
we Francji

GŁOS
KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE

Kalendarz Głosu Katolickiego
Calendrier de la Voix Catholique

POLSKA MISJA
KATOLICKA
we Francji

Polonia serwer kaelis

Jutro Święto Narodowe - 11 Listopada
Czy masz już nasz patriotyczny kalendarz?

Polonia
serwer
kaelis

ZAMÓW GO
JUŻ TERAZ!

W Kalendarzu także jego wersja
kieszonkowa!

Kalendarz zamówić
można, wypełniając
poniższy kupon
i wysyłając go na
adres redakcji
„Głosu Katolickiego”*

Biuro polsko-polska
pogrzebowa
02 31 85 23 66
pomocimy po polsku i po francusku
josefa.bazincourt@gmx.fr
POMPES FUNEBRES POLONIA
ASSISTANCE INTERNATIONALE

COMME EN
POLOGNE
POLSKI SKLEP
SAMOBSŁUGOWY
RESTAURACJA
tel. 01.44.70.98.81
Paryż XVIIIe
9, rue Pierre Ginier
(metro: La Fouché i lub Place de Clichy)

Spędzamy spokojnie starość
w Domu Polskiego Funduszu
Humanitarnego położonym
w dużym parku nad Loara.
DOŁĄCZ DO NAS.
24, rue de la Mairie; 45740 Lailly en Val

Pasaz handlowy
Madeleine
Najlepsze
Towarzystwo w Polsce!
KAROLINA
Tel. 01 40 15 09 09

KUPON ZAMÓWIENIA KALENDARZA

Proszę o przesłanie mi polsko-francuskiego kalendarza „Głosu Katolickiego” na 2014 rok

Ilość egzemplarzy: _____ w cenie po 4,00 € (z przesyłką 4,50 €). RAZEM _____ €

Imię i nazwisko: _____ Telefon: _____

Adres: _____

Dołączam czek (dla „Voix Catholique”) gotówkę

* Redakcja „Głosu Katolickiego”: 263 bis, rue St-Honoré, 75001 Paris
Tel. 01 55 35 32 28; fax: 01 55 35 32 29; e-mail: vkat@sfr.fr

Telegram... Niepodległy

Trudno o żywych kolorach i powiadać daltoniście, czy ba jeszcze trudniej „matolatami” i powiadać dziś o jakiejś tam... niepodległości. O jej cenie bezcennej – krwi i życia, o barwach białoczerwonych, o marzeniach – ... racz nam wrócić Panie... w końcu nawet o emocjach, o zwykłym – niezwykłym – frajdzie uczestniczenia w Święcie Niepodległości w Niepodległym, w tłumie jednorodnym. Dla naszych, polskich „matolatów” – i tu, i tam – ta wolność, ta niepodległość, czytana z podręczników szkolnych, to norma, to chleb powszedni, to codzienna bułka z masłem, nad pożywianiem którego człowiek się w ogóle nie zastanawia, bo są, i poki są – na talerzu, i w lodówce, i w trzewiach. No i bardzo dobrze, niech, przyfity ją – ile wlezie – na zdrowie i do życia! Alisi, tak sobie myślę, przy tym naszym, narodowym Święcie, że jednak – nie ma nic za darmo, bo oto właśnie coś ich „strasznie” ważnego o niej – jakaś patriotyczna, nie powtarzalna, nie do nazwania nawet intencyjność uniesień, poczucia „w: półnotowości”, jakiejś transcendentnej wręcz ciągłości duchowej, historycznej i pokoleniowej z tymi tam wszystkimi dumnymi „Lachami”, którzy byli przed nami od stuleci, od tysiąca i więcej lat, którzy są w nas – przez wiarę, język, tradycje, mgiełki, troskę o dom, rodzinę, o Polskę, co nie zginęła – kiedy my żyjemy, i którzy będą po nas. Czy można to czymś zastąpić, czy da się o tym powiedzieć, czy są tacy, co chcą o tym usłyszeć? Bo przecież każdy jeden z nich powinien, ma prawo przeżyć przy nas to Święto Niepodległości na własnej skórze, własnymi słuchami, własnym Boże coś Polskę... I to jest nasz, Twój i mój, obowiązek! P.O.

rys. Leszek Biernacki

Z SATYRYCZNEJ TEKI L. B.

W NUMERZE MIĘDZY INNYMI:

- Patriotyzm na emigracji – str. 5
- Zmarł Tadeusz Mazowiecki – str. 6
- Spojrzenie prawdziwe w oczy – str. 8
- Przemilczana zbrodnia – str. 10
- 1913 et avant – str. 11

11 LISTOPADA

Bogdan Usovicz

11 listopada, święto niepodległości, to data symboliczna. Takiego święta potrzebują tylko te narody, które niepodległość traciły. Polakom przydarzało się to kilkakrotnie.

Współcześnie, głównie dzięki środowiskom narodowym i Marszom Niepodległości, święto nabrało dodatkowego wyrazu. Oby ta nowa aktualność symbolicznej daty 11 listopada nie była dla Polski jakimś nowym „memento”...

Tymczasem już spór o samą datę obchodów budzi emocje polityczne do dziś dnia. Lewica taką datę przeniosłaby chętnie o kilka dni wcześniej i powiązała z socjalistą Daszyńskim, prawica z działalnością Rady Regencyjnej. Nikt nie ma jednak wątpliwości, że odzyskiwanie niepodległości było dłuższym procesem.

Można tu wymienić kilka dat, np.: 14 stycznia 1917 roku (rozpoczęcie działalności Tymczasowej Rady Stanu), 12 września 1917 roku – przejście obowiązków głowy państwa przez Radę Regencyjną), 7 października 1918 (ogłoszenie niepodległości Polski przez Radę Regencyjną), 23 października 1918 – powołanie rządu Józefa Świążyńskiego), noc z 6 na 7 listopada 1918 (powstanie w Lublinie Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej z Ignacym Daszyńskim na czele), 10 Listopada – powrót Piłsudskiego z Magdeburga, 12 listopada 1918 (Rada Regencyjna powierza Józefowi Piłsudskiemu misję stworzenia rządu narodowego),

ciąg dalszy na str. 6

Marsz Niepodległości – 11 listopada 2012

ZAPRENUMERUJ „GŁOS KATOLICKI”

W prenumeracie będziesz otrzymywał „Głos...” bezpośrednio do domu wcześniej i taniej.

Imię i nazwisko: _____ Rok (56,60€) Pół roku (30,30€) Miesiąc (5€)

Adres: _____ Przyjaciele „Głosu...” (69,60€) PDF/e-mail (49,90€)

Telefon: _____ Zaznacz tutaj jeśli jest to Twoja pierwsza prenumerata i wygraj 2 dodatkowe darmowe miesiące abonamentu!

Czeki prosimy wystawiać na
Głos Katolicki – Voix Catholique
263 bis, rue St-Honoré, 75001 Paris;

Konto we Francji: CCP 12 777 08 U Paris – Voix Catholique/Głos Katolicki
Prenumerata w Belgii: ks. B. Dejneka – rue Jourdan 80, 1060 Bruxelles – CCP 000-1637856-11
w Niemczech: Głos Katolicki – Commerzbank Hannover – BLZ 250 400 66 – konto n°791177900

KUPON
PRENUMERATY

LITURGIA SŁOWA

XXXII Niedziela Zwykła Rok C

EWANGELIA

Łk 20,27-38

Słowa Ewangelii wg św. Łukasza

Podeszło do Jezusa kilku ładuceuszów, którzy twierdzą, że nie ma zmartwychwstania, i zagadnęli Go w ten sposób: "Nauczycielu, Mojżesz tak nam przepisał: „Jeśli umrze czyjś brat, który miał żonę, a był bezdzietny, niech jego brat weźmie wdowę i niech wzbudzi potomstwo swemu bratu». Otóż było siedmiu braci. Pierwszy wziął

żonę i umarł bezdzietnie. Wziął ją drugi, a potem trzeci, i tak wszyscy pomarli, nie zostawivszy dzieci. W końcu umarła ta kobieta. Przy zmartwychwstaniu, więc którego z nich będzie żoną? Wszyscy siedmiu, bowiem mieli ją za żonę". Jezus im odpowiedział: „Dzieci tego świata żenią się i za mąż wychodzą. Lecz ci, którzy uznani są za godnych udziału w świecie przysztym i w powstaniu z martwych, ani się żenić nie będą, ani za mąż wychodzić. Już, bowiem umrzeć nie mogą, gdyż są równi aniołom i są dziećmi Bożymi, będąc uczestnikami zmartwychwstania. A że umarli zmartwychwstają, to i Mojżesz zaznaczył tam, gdzie jest mowa o krzaku, gdy Pana nazywa »Bogiem Abrahama, Bogiem Izaaka i Bogiem Jakuba«. Bóg nie jest Bogiem umarłych, lecz żywych; wszyscy, bowiem dla Niego żyją". □

V Dzień Solidarności z Kościołem Prześladowanym

Solidarność w wierze i miłości

W dzisiejszą niedzielę przeżywamy Dzień Solidarności z Kościołem Prześladowanym. Tematem tegorocznego Dnia jest Nigeria, tu jłudniu jsz ykrv j.Ł. fi yki, w którum żyje blisko 80 mln chrześc. jan. W: północy ta doświadcza prześladowań i składa świadectwo wian y, aż do przelania krwi. Chcemy w: pierać ich naszą modlitwą i materialnym darem, a by w trudny j.Ł. sytu. ji doświadczyli solidarności w wierze i miłości.

Każdy naśladowca Chrystusa, który pragnie żyć Ewangelią Jezusa i stosować Jego naukę w życiu, musi być gotowy na różne sytuacje i konfrontacje. Los naszego Pana staje się wtedy udziałem w naszym życiu. Wyznać wiarę i być gotowym ją wyznawać w każdym miejscu, to sprawa miłości do Boga i zaakceptowanie Bożych wartości, jako fundamentalnych i zbawiennych.

W zachodniej Afryce, a konkretnie w Nigerii, ludność przeżywa okres zawirowania ekonomicznego i krwawych zamachów na chrześcijan i muzułmanów. Konflikt między chrześcijanami i wyznawcami islamu trwa w Nigerii od pewnego czasu. Od 2010 r. sytuacja wyraźnie się pogorszyła. Nigeria liczy ponad 160 mln mieszkańców z dominującą religią chrześcijańską i islamem. W ostatnich miesiącach islamska sekta „Boko Haram”, domaga się wprowadzenia szariatatu we wszystkich stanach Nigerii oraz walczy przeciwko zachodniej edukacji. Od dawna grupa ta sieje grozę i postrach w kraju. Na pewno Święta Bożego Narodzenia 2011 r. zostaną zapamiętane w Nigerii, jako bolesne święta. W tym czasie „Boko Haram” zaatakowała kościół katolicki blisko stolicy Abudży. Rano, kiedy wierni wychodzili z Mszy św., nastąpił wybuch o potężnej sile, który uszkodził znaczną część budynku, zabił ponad 40 osób i okaleczył 100. Wielu zostało uznanych za zaginionych, prawdopodobnie ciała ich zostały rozzerwane na kawałki. Pewna kobieta razem z mężem i piątką dzieci wybierała się tego dnia na Mszę św. Potem mieli wspólnie zasiąść do świątecznego stołu i cieszyć się z narodzenia Jezusa. Kobieta w ostatniej chwili zrezygnowała z pójścia do kościoła. Kiedy czekała na powrót męża i dzieci usłyszała potężny wybuch. Zaniepokojona wybiegła z domu, kiedy dotarła na miejsce zobaczyła martwe, porozrywane ciała, męża i piątki swoich dzieci. W jednej chwili straciła rodzinę, jak sama mówi, sens swojego życia. Wielu ludzi zostało okaleczonych na całe życie, na swoim ciele będą nosić widzialny znak zamachów. Pewna matka wychodząc z kościoła, wzięła na ręce swoje dziecko. Podczas wybuchu siła uderzenia wyrzuciła niemowlę z jej ramion na trawę. W taki sposób dziecko zostało uratowane, ale jego matka poniosła śmierć. W wybuchu mogło zginąć o wiele więcej ludzi. Na szczęście, zaraz po Mszy, ksiądz proboszcz zaprosił wszystkich wiernych, aby podeszli do stajenki i lokalnym zwyczajem posypali biały puder na dzieciątko Jezus. Potem każdy odebrał matę prezent świąteczny. Dzięki tej tradycji wielu ludzi zachowało życie, gdyż w tym samym czasie przy wejściu do kościoła wybuchła bomba. Ludność nigerijska bardzo ubolewa, jak to wyraził w swoim przemówieniu kard. Anthony Olubumni Okogie, że za mało robi się, aby wzmocnić środki bezpieczeństwa, szczególnie przeciwko atakom sekty „Boko Haram”. W wielu kościołach na większe uroczystości i święta wierni są poddawani dokładniejszej kontroli przed wejściem do kościoła. Często w większych kościołach – jak w katedrze w Kano podczas Mszy św. są rozstawione patrole w celu kontroli ewentualnych zamie-

szek. Ostatnie ataki na chrześcijan i muzułmanów rodzą nienawiść i chęć odwetu. Konsekwencje tego mogą być ogromnie bolesne. Po zamachu „Boko Haram” nastąpił kolejny kryzys, tym razem na podłożu ekonomicznym. Ceny wszystkich towarów drastycznie wzrosły. Na podwyżce paliwa najbardziej ucierpiała najuboższa część społeczeństwa Nigerii. Ten wzrost spowodował podwyżki cen innych towarów. W styczniu 2012 r. odbył się strajk generalny, jako masowy protest przeciwko sytuacji ekonomicznej. Ludzie zdają sobie sprawę z tego, że dotowanie paliwa uszczupla budżet państwa i ogranicza inwestycje w rozwój opieki socjalnej i infrastruktury, ale tej skali podwyżki nie są w stanie przyjąć, zwłaszcza, że nikt ich na to nie przygotował. Zmiana nastąpiła szybko, zabrakło rzetelnych wiadomości w mediach, pouczeń o konieczności podwyżek i informacji o pozytywnych owocach tych zmian na przyszłość. Jest to duże wyzwanie dla Nigerii. Kard. Antoni napisał, że Nigeria potrzebuje rewolucji, nie rewolucji z karabinem w ręku, ale rewolucji serca, umysłu i wewnętrznej przemiany. W takiej sytuacji potrzeba modlitwy, daru rozwagi i roztropności, aby pokój i mądre decyzje zostały wprowadzone dla dobra wszystkich mieszkańców Nigerii. □

ks. dr hab. Waldemar Cisto
dyrektor Sekcji Polskiej PKWP

GDZIE BÓG PŁACZE

Czy wiesz, że ...

- ... 105 000 chrześcijan ginie rocznie za wiarę w Chrystusa?
- ... co 5 minut ginie 1 chrześcijanin?
- ... 200 milionów chrześcijan jest brutalnie prześladowanych?
- ... w ponad 70 krajach świata łamie się prawo do wolności religijnej?
- ... 350 milionów chrześcijan poddawanych jest różnym formom dyskryminacji

więcej na www.pkwp.org

ŚWIAT MILCZYTY DZIAŁAJ

ING Bank Śląski o/Warszawa
31 1050 1025 1000 0022 8674 7759

POMOC KOŚCIOŁOWI W POTRZEBIE

Pomoc Kościołowi w Potrzebie
ul. Wiernicza 142
02-952 Warszawa
tel./fax: +48 22 845 17 09

Patriotyzm na emigracji

ks. Tomasz Sokół

Co może oznaczać, dla współczesnego Polaka, żyjącego na emigracji, słowo: patriota, czy patriotyzm? Przecież nasza Ojczyzna jest dziś bez pieczna, nie jesteśmy poa jarzmem niczyj, j niewoli, nikt nie musi heroicznie walczyć o nią podległość.

Dlatego właśnie, we współczesnej codzienności, należy ciągle przypominać młodym pokoleniom, że patriotyzm to nie tylko mówienie o niepodległości czy suwerenności własnego Kraju, o wielkich i doniosłych wydarzeniach z minionych dziejów. Patriotyzm to także mozolne kształtowanie w rodakach zasadniczych i wyrazistych postaw, tych ogólnoludzkich, spotecznych, ale i duchowych. Możemy chyba z całą odpowiedzialnością stwierdzić, iż nasz patriotyzm – ten na co dzień – jest przede wszystkim solidnym wypełnianiem powierzonych nam przez życie zadań i obowiązków, m.in. rodzinnych, religijnych czy obywatelskich – zwłaszcza tu, na ziemi francuskiej – z dala od polskiej Ojczyzny.

Rzecz jasna, iż mądry patriota, to człowiek interesujący się i zgłębiający wiedzę o przeszłości własnego narodu, jego dorobku kulturalny i gospodarczym, poznającym jego tradycje i wartości. Zna życiorysy wybitnych rodaków, ważne daty historyczne, respektuje i kulturuje święta narodowe, nie wstydy się polskiego języka, obywatelstwa i jego symboli... zwłaszcza mieszkając za granicą.

Wiemy doskonale – bo tego uczyli nas nasi przodkowie – że wpajanie patriotyzmu to także uczenie szacunku i czci dla symboli narodowych: dla godła Ojczyzny, jej flagi i hymnu. Przejawia się to w bardzo prostych i czytelnych znakach, takich jak, odpowiednia postawa podczas śpiewania hymnu narodowego, czy w czasie różnego rodzaju akademii szkolnych lub uroczystości państwowych, zachowanie powagi podczas obchodów rocznic świąt narodowych, wywieszenie flagi biało-czerwonej w czasie tych świąt. Znamy dobrze ową mądrą przecież maksymę: „Každy kraj jest silny przede wszystkim siłą swoich poszczególnych obywateli”. Z tego

właśnie względu patriotyzm, oznacza dla nas, troskę o człowieka, o jego rozwój, o dojrzałość psychiczną, moralną czy duchową. W takim duchu cenną więc sprawą staje się – także i dziś – wpajanie młodym Polakom takich właśnie postaw, głębokie uświadamianie im współodpowiedzialności za losy własnego narodu – nawet, jeśli urodzili się lub przebywają poza jego granicami.

Życie rodaków w Ojczyźnie niesie różne wyzwania i przejawy codzienności, są one nieraz pełne nieuczciwości, korupcji, kłótni politycznych, a ostatnio nawet perfidnego ataku na Kościół. Czasem więc ciężko jest młodemu pokoleniu, zwłaszcza dorastającej młodzieży, tu na emigracji, zaakceptować taki stan rzeczy i pogodzić się z takimi zachowaniami, o których czytają na różnego rodzaju polskich portalach internetowych.

Reasumując – należałoby stwierdzić, że nie należy zmieniać, we współczesnych Polakach, tak żmudnie kształtowanych przez wieki narodowych wartości, ale można je podawać w takiej formie, aby nie wywoływać w nich, poczucia bezradności, zniechęcenia lub zubożenia. Dobrze jest przekazywać młodym polskim emigrantom, treści historyczne i rozmawiać z nimi o bieżącej sytuacji, w jakiej znajduje się Polska. Wspólnie z nimi szukać rozwiązań i pomysłów, co można zrobić, aby w Ojczyźnie było lepiej. Apelować do wszystkich naszych rodaków, rozsianych po różnych kontynentach, aby świat, który budują był lepszy, oparty na sprawdzonych narodowych wartościach, często przecież okupionych polską krwią. Nie ukrywać błędów z przeszłości, z naszej historii, zarówno tej chwalebnej, jak i tej ciężkiej. Z tych właśnie błędów płynie, bowiem niejednokrotnie ważna nauka, czy przestroga dla następnych pokoleń.

foto: s. J. Korzyńska

Możemy także przyjąć, iż dla poznania i uświadczenia sobie własnej tożsamości, najważniejszą rzeczą jest – poza sferą wspólnych wartości, tradycji i doświadczeń – ludzka otwartość, pozwalająca w sposób kreatywny, łączyć elementy historii z codziennością, a nawet z nieodległą przyszłością.

Trzeba, więc pokazywać, że można dużo zrobić dla własnego kraju, bo wpajanie takich postaw, jest ważnym elementem wychowawczym i patriotycznym. Nasza tradycja, kultura, historia, obyczaje, tożsamość narodu, zwykle i wiara, są pewnym gwarantem zachowania człowieczeństwa we współczesnych trudnych czasach. Dlatego starajmy się uzmystwić naszym wychowankom ogromne znaczenie patriotyzmu we współczesnym świecie oraz zachowania własnej tożsamości. Wskazujemy, że te wartości, które nas łączą, stanowią zawsze, podstawę naszej dumy narodowej. □

NOWY JORK | Antykatolickie i proaborcyjne grupy zainicjowały globalną kampanię, w której domagają się pozbawienia Stolicy Apostolskiej roli stałego obserwatora w Organizacji Narodów Zjednoczonych. Zdaniem Austina Ruse'a, szefa Katolickiego Instytutu Praw Człowieka i Rodziny (C-FAM) z Nowego Jorku i Waszyngtonu, Stolica Apostolska często, jako jedyna broni na forum ONZ życia nienarodzonych i wartości naturalnej rodziny. Dlatego wielu wpływowych działaczy, którzy uważają, że aborcja powinna stać się powszechnym prawem człowieka a pojęcie rodziny całkowicie zlikwidowane, twierdzi, iż Watykan należy wykluczyć z ONZ.

WATYKAN | „Jak dzisiaj w rodzinie można żyć radością wiary?” – pytał Franciszek podczas czuwania rodzin z całego świata, na placu św. Piotra. W kazaniu do rodzin, które przybyły do Rzymu z okazji Roku Wiary papież wskazał na potrzebę miłości, wagę sakramentu małżeństwa, wspólnej modlitwy i Eucharystii oraz utrzymywania więzi międzypokoleniowej. Podkreślił, ważność w życiu rodzinnym trzech słów: proszę, dziękuję, przepraszam oraz słuchania opinii dziadków, którzy są źródłem mądrości. Papież Franciszek przypo-

mniał, że rodziny są częścią Ludu Bożego. „Podążajcie z radością wraz z tym Ludem. Bądźcie zawsze zjednoczone z Jezusem i nieście Go wszystkim poprzez wasze świadectwo”.

SÃO PAULO | W Brazylii jest wciąż żywa pamięć o bł. Janie Pawle II. W dzień jego liturgicznego wspomnienia, 22 października, na Uniwersytecie Papieskim w São Paulo zainaugurowano katedrę jego imienia. Uroczystość odbyła się z udziałem wielkiego kanclerza Uniwersytetu kard. Odila Pedra Scherera, profesorów i studentów tej zasłużonej uczelni, powstałej w 1908 r., jako wydział filozofii i literatury. W 1946 r. wydział został przekształcony w uniwersytet katolicki i po 6 miesiącach uzyskał zaszczytny tytuł uczelni papieskiej. Nowa katedra ma za główny cel pogłębianie refleksji i prowadzenie badań teologiczno-duszpasterskich w dziedzinie nowej ewangelizacji. Prof. Anna Cintra, rektor tej uczelni, ma nadzieję, że katedra Jana Pawła II wzbudzi duże zainteresowanie w środowisku akademickim. Chodzi o prowadzenie badań i prac rozpowszechniających temat nowej ewangelizacji właśnie w społeczeństwie odczuwającym brak wartości chrześcijańskich. □

foto: P. Fedorowicz

Zmarł Tadeusz Mazowiecki

W wieku 86 lat zmarł Tadeusz Mazowiecki, znany działacz katolicki, założyciel „Więzi”, pierwszy premier III Rzeczypospolitej (1989–90); wicypółtoworca i przewodniczący Unii Demokratycznej i Unii Wolności.

Urodził się 18 kwietnia 1927 r. w Płocku. Studiował prawo na UW. W latach 1946–55 był członkiem Stowarzyszenia „PAX”. W 1957 r. znalazł się wśród założycieli warszawskiego Klubu Inteligencji Katolickiej. W rok później powstał mie-

sięcznik „Więź”, którego Mazowiecki był wicypółtowcą i redaktorem naczelnym. Funkcję tę pełnił do momentu internowania, czyli do 13 grudnia 1981 r.

W latach 1961–71 zasiadał w Sejmie PRL, jako poseł z ramienia Koła Poselskiego

11 LISTOPADA

ciąg dalszy ze str. 3

14 listopada 1918 (rozwiązanie się Rady Regencyjnej i przekazanie zwierzchniej władzy państwowej w ręce Józefa Piłsudskiego), itd.

Wybrano datę 11 listopada 1918 roku (Rada Regencyjna przekazała wtedy władzę wojskową Józefowi Piłsudskiemu), godząc po trosze wszystkich i zarazem wiążąc tę datę z zakończeniem I wojny, czyli podpisanym w Compiègne rozejmem między przedstawicielami pokonanych Niemiec i występującej w imieniu zwycięskiej Ententy Francji. Była to jednak data umowna, i np. w prasie polskiej tego dnia nie znajdzie się żadnego nagłówka w rodzaju - „Polska odzyskała niepodległość!”. Dominowały tu raczej opisy świadczące o niepewności, doniesienia z frontów, odezwy Rady Regencyjnej oraz odezwy o zachowanie spokoju.

Warto tu przypomnieć, że Święto Niepodległości uznano oficjalnie uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej dopiero w 1937 roku. Tak więc w II Rzeczypospolitej obchodzono je oficjalnie jako święto państwowe tylko dwa razy: w 1937 i 1938 roku. Od roku 1939 do 1989 obchodzenie święta Niepodległości było zakazane, co

symbolicznie pokazuje, że okres komunizmu nie był żadną formą trwania niepodległej Polski.

Polska odzyskała niepodległość sama, bez niczyjej pomocy, dzięki klęsce wojennej wszystkich trzech zaborców i dzięki temu, że naród polski utrzymał swoją tożsamość przez blisko 2 wieki niewoli i był gotowy do uchwycenia swych losów w swoje własne ręce. Składał się na to i wysiłek militarny Piłsudskiego i np. działalność Dmowskiego na konferencji pokojowej w Paryżu, ale i korzystny zbieg historycznych okoliczności.

Dodatkowo, po ogłoszeniu niepodległości, Polska musiała stoczyć sześć wojen, żeby ustalić swoje granice. Najważniejszą była tu obrona przed inwazją bolszewicką, ale też boje z Ukraincami, Czechami, Niemcami, Litwinami...

O historycznych aspektach odzyskania niepodległości napisano bardzo dużo.

Wróćmy do czasów współczesnych. Kilkudziesięcioletnie marsze na 11 listopada w Warszawie o ich popularność zadziwiły wszystkich. Od PiS, które to wydarzenie chyba trochę prze-

Z KRAJU

- Rząd wyraził negatywne stanowisko wobec senackiego projektu ustawy o zakazie propagowania totalitaryzmów. Stawia to pod znakiem zapytania dekomunizację przestrzeni publicznej.
- Premier Tusk przebywał na posiedzeniu Rady Europy w Brukseli. Zajmowano się tu takimi tematami jak: gospodarka cyfrowa, innowacyjność i usługi. RE omówi także m.in. «stan implementacji Planu Inwestycyjnego dla Europy».
- Pamiątkowa tablica dedykowana pamięci Prymasa Polski kard. Augusta Hlonda, została poświęcona i uroczystie odsłonięta na Jasnej Górze.
- Wybory regionalne w PO pełne oskarżeń o nadużycia. Na Dolnym Śląsku dawny nr 2 Platformy Schetyna przegrał z faworytem Tuska – Protasiewiczem, w stosunku głosów 194 do 205.
- PiS zaskarży ustawę o systemie dowodzenia Siłami Zbrojnymi do Trybunału Konstytucyjnego, bowiem uważa, że Prezydent inicjuje ustawę sprzeczną z konstytucją i wprowadza chaos w Wojsku Polskim.
- Tablicę upamiętniającą prezydenta Lecha Kaczyńskiego odsłonięto na fasadzie budynku w Sopocie, gdzie pracował jako nauczyciel akademicki Uniwersytetu Gdańskiego.
- Od kwietnia, kiedy to formalnie powołano rządowy zespół, który „objaśnia” opinii publicznej raport komisji Millera, wzrosła liczba Polaków... zdezorientowanych w sprawie katastrofy smoleńskiej. Z sondażu, TNS Polska wynika, że jest to prawie połowa Polaków – 45%. W kwietniu tego roku tylko 34% badanych nie umiało powiedzieć, które wyjaśnienia są dla nich przekonujące.

- Wiceszef MON gen. Skrzypczak do czasu decyzji premiera w sprawie certyfikatów upoważniających do dostępu do informacji niejawnych pozostał na stanowisku. Skrzypczak stracił certyfikat na wniosek Służby Kontrowiadu Wojskowego, która zarzuciła mu także łapownictwo.
- W MON pracuje nadal 250 żołnierzy szkolonych przez sowieckie służby lub służących w komunistycznym wojsku i wywiadzie wojskowym.
- Na terenie dawnego ogrodu przy Areszcie Śledczym w Białymstoku rozpoczęły się prace archeologiczne związane z poszukiwaniem szczątków ofiar zbrodni komunistycznych. Być może pochowano tu m.in. żołnierzy wyklętych Kazimierza Kamieńskiego ps. Huzar – dowódcy AK, Zrzeszenia WiN (stracony w 1953 r.) i Aleksandra Rybnika, ps. Jerzy – komendanta obwodu AK i obwodu WiN w Białymstoku (rozstrzelany w 1946 r.).
- W polskiej polityce jest mniej kobiet, niż wynosi średnia unijna, a jeszcze gorzej wypadamy pod względem udziału pań w zarządzaniu biznesem – wynika z najnowszego raportu Komisji Europejskiej.
- Wg danych GUS ponad 2 mln Polaków przebywa na stałe za granicą. Po masowych emigracjach najpierw hydraulików, murarzy i innych tego typu fachowców, a potem absolwentów, do grupy emigrantów dołączyli specjaliści i menedżerowie.
- 69% Polaków popiera akcje protestacyjne związków zawodowych. Przeciwno jest zaledwie 24% – wynika z najnowszego sondażu CBOS.
- W obecności prezydenta Komorowskiego Polska Agencja Inwestycji i Informacji Zagranicznych

podpisała porozumienie ze swoim odpowiednikiem z Korei Płd. Strategiczne partnerstwo ma zredukować wynoszący prawie 13 mld zł deficyt Polski w wymianie handlowej.

- Z danych Straży Granicznej wynika, że tylko od stycznia do lipca br. wydano 19 tys. decyzji o odmowie wjazdu potencjalnych imigrantów, z czego ponad 11 tys. na granicy polsko-białoruskiej w Terespolu, najbardziej popularnym przejściu w Polsce. Z powodu fali imigrantów rząd reorganizuje Straż Graniczną na wschodniej granicy.

- Samorząd Częstochowy zamierza wspólnie z władzami francuskiego Lourdes namawiać przewoźników lotniczych do uruchomienia połączenia między oboma ośrodkami maryjnymi.

- Prokuratura Okręgowa Warszawa Praga nie dopatrzyła się przestępstwa w sprawie nadzoru nad budową portu lotniczego w Modlinie. Zaraz po otwarciu, popękał tam beton na pasach startowych.

- 61% Polaków nie przeczytało w 2012 r. żadnej książki – wynika z badań, które przeprowadziła Biblioteka Narodowa i TNS Polska. Rząd ma zwiększyć finansowanie projektów promujących czytelnictwo.

- Opłata audiowizualna, wg planów rządu Tuska, zostanie wprowadzona najpóźniej w 2015 r., ale być może nastąpi to już w przyszłym roku. Zastąpi abonament RTV.

- Ministerstwo Obrony Narodowej zakupiło 307 opancerzonych transporterów kołowych Rosomak. Trafia one do wojska w latach 2014–19. Resort obrony wyda na nie 1,65 mld zł. □

„Znak”. W 1976 r., był jednym z sygnatariuszy protestu przeciwko zmianie Konstytucji, kiedy to do ustawy zasadniczej wpisano socjalizm, kierowniczą rolę PZPR i przyjaźń ze Związkiem Radzieckim. W tym czasie związał się ściśle z ruchem opozycyjnym. Od lat związany jest blisko ze środowiskiem intelektualnym skupionym wokół Zakładu dla Ociemniałych, prowadzanego przez siostry franciszkanki służebnice krzyża w Laskach pod Warszawą.

W 1980 r. Tadeusz Mazowiecki został prze-

wodniczącym komisji doradców Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w Stoczni Gdańskiej. W 1981 i 1989 pełnił funkcję redaktora naczelnego „Tygodnika Solidarność”. W 1989 r. uczestniczył w obradach Okrągłego Stołu. Po upadku komunizmu, od sierpnia 1989 do grudnia 1990, był pierwszym niekomunistycznym szefem rządu po drugiej wojnie światowej. Za jego rządów doszło do normalizacji stosunków Państwo - Kościół

Mazowiecki był posłem na Sejm w latach 1991-2001. W latach 1992-95 dał się poznać

opinią międzynarodowej, jako specjalny sprawozdawca konfliktu w b. Jugostawii, wyznaczony przez Komisję Praw Człowieka ONZ. Podał się do dymisji na znak protestu przeciw bierności wspólnoty międzynarodowej w obliczu czystek etnicznych na Bałkanach.

W 1995 r. został odznaczony Orderem Orła Białego. Natomiast w styczniu 2012 r. otrzymał odznaczenie papieskie – Order św. Grzegorza. Tadeusz Mazowiecki został powołany z tego świata w dniu swych imienin, w święto Judy Tadeusza. □

gapito i nie będąc w stanie politycznie owych marszy przejąć, nieco się na nie boczy, po środowiska lewicy, których kontr-manifestacje okazały się żałosne (ściągnięci z Niemiec «antyfaszystowscy» bojówkarze). Kiedy nie udało się Marszy spacyfikować, przysłała inna próba «odebrania» święta środowiskom narodowym. Ubiegłoroczny «równoległy» marsz pod patronatem prezydenta Komorowskiego razit jednak sztucznością, czy zawyżaną urzędniczką frekwencją. Autentyczność przeżywania i manifestacji niepodległości była nie po stronie PO, ale po stronie... naprawdę obywatelskiej.

W tym roku pojawiła się jeszcze inna taktyka. Chodzi o doniesienia na temat planowanego na 11-12 listopada szczytu klimatycznego w Warszawie. Wybór daty mógł być zbiegiem okoliczności, ale poddaje to w wątpliwość wiedzę patriotyczną polskich organizatorów, którzy wszak maszerowali w roku ubiegłym niemal obowiązkowo u boku Komorowskiego. Wydaje się więc, że datę kojarzyć musieli. Może więc chodzić o starannie przemyślane działania kancelarii premiera bądź urzędującego prezydenta,

a nawet o próbę prowokacji. Skonfrontowanie międzynarodowych zielonych «zadymiarzy» z patriotami, wydaniem ograniczeń dla Marszu, czy nawet przygotowaniem rozprawy z rzekomymi chuliganami. Wszak trwa już od kilku miesięcy. Pojawiła się też informacja, że premier skierował do MSW projekt zarządzenia, przewidujący użycie 11 listopada żołnierzy Żandarmerii Wojskowej „do udzielenia pomocy policji”. Tymczasem członek zarządu stowarzyszenia „Marsz Niepodległości” Krzysztof Bosak poinformował, że w tym roku marsz ma zabezpieczać straż Marszu Niepodległości, ma być także kilkuset wolontariuszy i zaapelował do policji, aby ta na samym marszu... w ogóle się nie pojawiała. Tak czy inaczej, po raz kolejny zapewne Marsz przejdzie, odbędą się też uroczystości w innych miastach, a hasło «chwata bohaterom» przypomni o tych, dla których niepodległość nie była elementem gry politycznej, ale po prostu najwyższą wartością. I właśnie to zdaje się stanowić o nowym fenomenie recepcji 11 Listopada w Polsce. □

Bogdan Usowicz

ZE ŚWIATA

- Po wyborach do czeskiej Izby Poselskiej. Najwięcej głosów zdobyła Czeska Partia Socjaldemokratyczna – 20,4%. Na drugim miejscu znalazł się ruch ANO 2011 – 18% głosów, a kolejne miejsca zdobyły: Komunistyczna Partia Czech i Moraw – 14,9%, Tradycja Odpowiedzialności Prosperity 09 – 11,9%, Obywatelska Partia Demokratyczna – 7,7%, Ruch Świt Bezpośredniej Demokracji Okamury – 6,8%, Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna – Czechosłowacka Partia Ludowa – 6,78%. Nowy rząd będzie więc rządem koalicyjnym.
- Margwelaszwili, uważający kończącego urzędowanie Saakaszwilę za dyktatora, wygrał wybory prezydenckie w Gruzji. Margwelaszwili z rządzącej partii Gruzjińskie Marzenie otrzymał 67% głosów. Drugie miejsce zajął bliski współpracownik kończącego drugą kadencję Saakaszwilę – Bakradze, były szef parlamentu (20%).
- Mimo ultimatum postawionego przez UE, była premier Ukrainy Tymoszenko nie zostanie uwolniona z więzienia – zapowiedziała ukraińska minister sprawiedliwości. Ukraina miała podpisać umowę stowarzyszeniową z UE w listopadzie, jednak szef KE Barroso poinformował, że termin ten zostanie przesunięty do czasu, aż kraj ten zaprzestanie stosowania „wybiórczej sprawiedliwości”.
- Ukraina zrezygnowała ze starań o przystąpienie do NATO – oświadczył szef Sojuszu Rasmussen. Także Gruzja nie przystąpi do Sojuszu w przyszłym roku.
- Ponad 100 szefów państw i rządów przybędzie na kanonizację Jana Pawła II i Jana XXIII 27 kwietnia przyszłego roku. Burmistrz Rzymu Marino ogłosił,

że należy spodziewać się też przybycia milionów pielgrzymów z całego świata.

- Przywódcy UE zgodzili się podczas obrad w Brukseli, że problem imigrantów, którzy zalewają Włochy, jest obecnie problemem całej UE.
- Lider ukraińskiej opozycyjnej partii Udar, znany bokser Witalij Kliczko poinformował, że będzie kandydował w wyborach prezydenckich w 2015 r.
- Kilka tysięcy opozycjonistów protestowało w Moskwie przeciwko represjom wobec przeciwników władzy. Organizatorzy manifestacji stanęli w obronie aktywistów opozycji zatrzymanych podczas Marszu Milionów 6 maja 2012 r. 100-tysięczna manifestacja na placu Błotnym zakończyła się wtedy starciami z policją, a kilkudziesięciu opozycjonistów do dziś przebywa w koloniach karnych za „udział w rozruchach”.
- Szpiegowanie pomiędzy przyjaciółmi jest niedopuszczalne – oświadczyła kanclerz Niemiec Merkel, komentując doniesienia, że mogła być obiektem inwigilacji prowadzonej przez amerykańską Agencję Bezpieczeństwa Narodowego. Odpowiedzią na podstęp Merkel i Hollande’a ma być zaostrożenie ochrony danych osobowych w Unii.
- Szef wywiadu USA zdemontował informacje „Le Monde”, o tym, że 70 mln rozmów Francuzów było przejętych przez Amerykanów. Informacjom niezdemontowanym nie warto wierzyć.
- NATO i Rosja popierają zorganizowanie międzynarodowej konferencji pokojowej w sprawie Syrii w listopadzie.
- Rosja nie przyjęła procedury arbitrażowej przed Międzynarodowym Trybunałem Prawa Morza

w Hamburgu w sprawie zatrzymanego na Morzu Barentsa statku Greenpeace, „Arctic Sunrise”. Zatrzymanym zmieniono jednak zarzut „piractwa” na „chuligaństwo”.

- Decyzję o wznowieniu negocjacji członkowskich z Turcją podjęli w Luksemburgu ministrowie spraw zagranicznych UE. Negocjacje rozpoczęły się, po trzyletniej przerwie, 5 listopada.
- Litewski Związek Młodzieży Narodowej zorganizował uroczystość „Odzyskanie Wilna 74”. Litwini świętowali rocznicę przekazania im Wilna przez Sowieców w 1939 r.
- Izraelski minister budownictwa Ariel wezwał do podwojenia liczby domów osadników w Hebronie na Zachodnim Brzegu, nawet, jeśli rozmowy izraelsko-palestyńskie będą kontynuowane.
- Znany inwestor Soros został jednym z szefów komitetu, który zbiera pieniądze na kampanię prezydencką b. szefowej dyplomacji USA Clinton.
- Po wyborach w Niemczech wraca kwestia opłat za autostrady. Partie przyszłej koalicji porozumiały się w tej sprawie i w Niemczech ma zostać wprowadzona winieta dla zagranicznych kierowców.
- Antychrześcijańska, lewacko-feministyczna grupa Femen dokonała w Paryżu kolejnej profanacji. Tym razem obnażone feministki wtargnęły do bazyliki św. Marii Magdaleny i przed jej głównym ołtarzem zrobiły sobie sesję zdjęciową.
- Chorwaccy biskupi polecieli zmagania tego kraju z sekularyzacją i nowymi ideologiami wstawianictwu bł. Ks. Mirosława Bulešicia. Ten męczennik komunizmu z 1947 r., przed miesiącem został wyniesiony do chwaty ołtarzy. □

Bogdan Dobosz

Spojrzenie prawdziwe w oczy

rozmowa z prof. Krystyną Pawłowicz – poseł PiS w Sejmie RP, była sędzią Trybunału Stanu, prawnikiem i wykładowcą akademickim.

- Była Pani uczestnikiem obrad Okrągłego Stołu, pracowała później u premiera Olszewskiego. Jak wpłynęło to na Pani dzisiejsze miejsce w polityce? Na wybory moralne i polityczne?

- Byłam nie tyle uczestnikiem co ekspertem przydzielonym do tzw. stolika spotecznego. Potrzeba było specjalistów do przygotowania projektów ustaw. Poproszono mnie, z tzw. strony opozycyjnej, by przygotować założenia nowej ustawy o zgromadzeniach. Stolikowi temu przewodniczył H. Wójcic i p. Stanisława Grabska. Została ona uchwalona w 1990 r. i obowiązuje do dzisiaj. Potem były Komitety Obywatelskie, zresztą one po 1989 r., bardzo różne osoby ze strony opozycyjnej, które działały społecznie. Zbliżały się wybory, brałam więc udział w różnych inicjatywach, punktem orientacyjnym był dla mnie wtedy późniejszy premier Jan Olszewski. Potem powstało Porozumienie Centrum. Jednak pracując cały czas na Uniwersytecie Warszawskim, nie brałam czynnego udziału w polityce. Dopiero, kiedy w 1992 r. powołano rząd Olszewskiego, zwrócono się do mnie, czy nie chciałabym pełnić funkcji doradcy. I przez pierwsze 2-3 miesiące byłam doradcą prawnym min. Balasza, przygotowywałam posiedzenia rządu, projekty aktów prawnych, które opiniowałam. Potem przeniesiono mnie do Biura prasowego rządu, i tam przygotowywałam dla Premiera założenia prawnych regulacji funkcjonowania mediów publicznych. To nie była jednak moja główna aktywność, pracowałam przecież na Uniwersytecie, nie byłam też nigdy członkiem żadnej partii politycznej. Przetrwaty jednak i odzywały się sympatie, kiedy powstawało Prawo i Sprawiedliwość, kiedy tworzone Radio Maryja, Nasz Dziennik. I z tych środowisk zwracano się do mnie. A gdy L. Wałęsa szukał kandydata na prezesa Banku Polskiego (wtedy wszyscy popieraliśmy Wałęsę), to L. Falandyś, pytał mnie – czy na Uniwersytecie kogoś nie mamy, wtedy akurat Hanka (Cronkiewicz-Waltz) napisała pracę „Rola Banku Centralnego w dwóch systemach...”, czy coś takiego, więc podałam ją jako kandydatkę i – co było całkowitym zaskoczeniem – ona została tym prezesem Banku. Potem nasze drogi rozeszły się. Ona była w środowisku liberatów, mass mediów, a ja pozostałam po tej stronie, gdzie był obecny Kościół i partie narodowe. Ona nawet publicznie zwracała mi uwagę, że mocno udzielałam się w Radiu Maryja i w Naszym Dzienniku, że popieram PiS, i stopniowo przez kolejne lata odbierała mi na uczelni prowadzenie wykładów oraz ćwiczenia. Aż złożyłam rezygnację. W 2011 r., tuż po Smoleńsku, prezes J. Kaczyński zaproponował mi, abym kandydowała w wyborach parlamentarnych. I tym sposobem jestem jeszcze bardziej po „tej stronie”, bo duszęł Sejm.

- Gdzie były zatem źródła Pani poglądów i postaw życiowych?

- Oczywiście w rodzinie. Moja mama przed wojną była harcerką, mój ojciec był harcerzem. W 1939 r. przyjechał z całą drużyną do prezydenta Starzyńskiego do Warszawy, ponieważ chcieli bronić Stolicy. Potem ojciec był w AK, został zatrzymany przez Gestapo, i znalazł się w obozie koncentracyjnym, skąd uciekł. Od dzieciństwa w domu słuchało się Wolnej Europy, rodzice opowiadali o Katyniu. W domu człowiek czytał książki z historii Polski, zakazane wówczas przez „komunę”.

- No to przejdźmy do... nienawiści. Nienawiść zaślepia. Ale nienawiść to też (atawistyczny) mechanizm obronny, kiedy zaczyna brakować argumentów. Współczesna debata publiczna w Polsce (ale i szerzej w Europie) znacząco jest niestychnym, już nie tylko chamskim, niekompetentnym, ale właśnie agresywnym i nienawistnym. Jest Pani poseł, jak i całe środowisko konserwatywno-chrześcijańskie, obiektem tej nienawiści i agresji. Ale jest powiedziane – Zło dobrem zwyciężaj. Dlaczego PiS nie potrafi tego dokonać? Dobrem przekonać do siebie wrogów zięjących nienawiścią?

- Jest też coś takiego jak głęboki sprzeciw, wyrażany stanowczo. I opozycja ma prawo do działania stanowczego, do pokazywania niezadowolenia. Jednak to, że ludzie okazują niezadowolenie nie może być łączone ze słowem „nienawiść”. Ja mam np. przyklejoną łatkę, że jakoby nienawidzę homoseksualistów, ale tak naprawdę jest mi to zupełnie obce, tyle, że ja wyrażam swoje krytyczne stanowisko wobec zaburzeń podstawowych ideałów funkcjonowania przyrody, praw natury. Tyle że to nie ma nic wspólnego z nienawiścią, mam prawo do krytycznej oceny. Więc, to jest mój obowiązek. Oczywiście zło dobrem zwyciężać. Tyle, że prawdziwym przedmiotem ślepej nienawiści jest w Polsce PiS. Polskie mass media są doskonałym przykładem takiej ślepej i programowej nienawiści w stosunku do PiS.

- No właśnie, kiedy skierujemy się z pytaniami do Waszych przeciwników politycznych, odnosimy wrażenie, że mamy natychmiast do czynienia z bezgraniczną, patologiczną zupełną nienawiścią. Nienawiść jest bardzo często objawem lęku, a PiS-em straszny się nawet dzieci. I stąd moje pytanie, jak dobrem zwyciężać – jak zdobyć ten nienawistny elektorat Platformy; zawiedziona sytuacja w Polsce, ale patologicznie wrogi wobec PiS?

- To są setki, tysiące spotkań, odbywane po całej Polsce. Jeździmy, ja jeżdżę, zapraszamy wszystkich, którzy tylko chcą przyjść. Prezes Kaczyński przekonuje natomiast, żebyśmy w drodze do wyborców, omijali media, które nie

są nam życzliwe, które mają lewacki charakter. Wszyscy członkowie PiS-u mają wręcz obowiązek spotykania się bezpośrednio ze wszystkimi wyborcami. Trzeba mieć też świadomość, że są ludzie, którzy na nas dostojnie polują. Nie chciałabym na przykład, żeby prezes Kaczyński przyjechał z tego powodu i do Paryża, ponieważ gdziekolwiek pojawia się, grozi mu agresja czy ślepa nienawiść. Przecież po Smoleńsku, po tym „zamachu”, pozostał on jedyną osobą po tej stronie sceny politycznej, mającą tak wielki, autentyczny autorytet.

Jak w takich warunkach przekonywać wyborców Platformy? Rozmawiać czy argumentować? Jeżeli emocje są tak niebywale nakręcone nienawiścią, to żadne argumenty wtedy nie dochodzą. Nawet jeżeli mówi się – słuchajcie, głosowaliście na nich, a teraz każda kobieta ma pracować do 67 roku życia, a rolnicy będą o 12 lat pracować dłużej; podnieśli wszystkie podatki, właściwie wszystko straciliście, ograniczają nawet prawa obywatelskie, wasze prawa do normalnej rodziny... A oni na to, że trudno, zniosą tę robotę choćby do 70-ego roku życia, byle Kaczyński nie powrócił. Przecież to jakiś absurd, nie argumenty. Więc – jak widać – to nie jest takie proste, żyjemy w takich właśnie warunkach. Rzeczywiście jedynym zatem skutecznym środkiem dotarcia – to bezpośredni kontakt z ludźmi i to staramy się robić. Osobiście bym chciała, żeby również i księża nas bardziej wsparli.

- Więc przejdźmy na podwórko Kościoła. Wydaje się, że stosunki państwo – Kościół są w kryzysie. Chyba nigdy od 1989 r. nie było tak źle. Czy Kościół katolicki w Polsce jest obecnie obiektem ataków? Czy toczy się z nim wojnę, by usunąć go ze świadomości i tożsamości narodowej Polaków?

- To jest zjawisko polityczno – społeczne, z którym mamy obecnie do czynienia. Wzięto się bowiem za edukację, ograniczono naukę historii, języka polskiego, uśmiesza się święta narodowe. Zresztą i PO, i premier Tusk od drugiej kadencji zapowiedzieli, że „przed księdzem klękać nie będą”, chociaż wcześniej wzięli mocno spóźniony ślub kościelny, a politycy

Platformy chodzili gremialnie na rekolekcje, nie mówiąc o tym, że kandydaci z PO z ks. kard. S. Dziwiszem robili sobie wyborcze zdjęcia. Wykorzystywali więc Kościół, jak tylko mogli, a teraz premier Tusk, przy udziale SLD (który liczy na koalicję w przyszłym rządzie, po usunięciu PSL), prowadzi do tego, że istotnie, możemy powiedzieć, iż znajdujemy się w bardzo krytycznym momencie historii Kościoła w Polsce, który poddawany jest bezprecedensowym, skrajnym atakom. Widać to po gazetach, szczególnie tych z ostatnich tygodni, poczynając od oskarżeń o pedofilię, poprzez przypisywanie wszelkiego złodziejstwa, a kończąc na zarzutach o jeżdżenie limuzynami. Bez przerwy mamy takie ataki, podczas gdy badania pokazują jednoznacznie, iż np. problem pedofilii w Kościele dotyczy 1-2% księży, i jest niewspółmiernie mały w porównaniu ze środowiskami polityków, aktorów, adwokatów czy nauczycieli... To jednak do lewackich mediów (będących zresztą głównie w rękach kapitału niemieckiego), zwalczających Kościół, nie trafia. Rząd natomiast postanowił zacząć od niszczenia fundamentów finansowych Kościoła. Przykładem jest tu Komisja Majątkowa, która zwracała Kościołowi majątek niestusznie zagrabiony przez peerelowskie państwo w latach pięćdziesiątych. Wszystkie inne wyznania mają własne uregulowania, i w każdym z nich są przepisy, które regulują sprawę majątkową. A Kościół katolicki został ich pozbawiony. I znalazł się obecnie w długich procedurach cywilno-prawnych, kiedy pozostali korzystają wciąż z tej ustawy. Premier Tusk wziął się też za Fundusz Kościelny, z którego miały być pokrywane wydatki Kościoła: ubezpieczenia, renowacje świątyń, działalność charytatywna. Teraz minister mówi, że trzeba skasować ten Fundusz, a media podjudzają przeciwko księżom, że pedofile, podjudzają przeciw Kościołowi, który „żyje za nasze pieniądze”. Tymczasem jest to kolejna nacjonalizacja majątku Kościoła. O tym w ogóle się nie mówi. A to jest bardzo perfidna metoda, żeby podkopać materialne fundamenty funkcjonowania Kościoła, a jednocześnie ośmieszyć Kościół. Zdarza się dziś, że na ulicy wyzywa się przechodzącego księdza od... pedofilii. Więc „tak”, to jest frontalna wojna z Kościołem.

- Jednocześnie dziwi milczenie seksuologów, psychologów, psychiatrów w dyskusjach, na przykład o tzw. „związkach partnerskich”. Politycy ciągle mają coś do powiedzenia w tych sprawach, ale dla nikogo nie ma wątpliwości, że uchylanie drzwi w postaci ustawowych akceptacji adopcji dzieci przez te związki, podobnie jak, we Francji. Takie nieprzemysłane polityczne decyzje w przyszłości będą miały znaczący wpływ na kształtowanie się psychiki dziecka, na jego rozwój i „preferencje”. Przecież może nastąpić wówczas wzrost przypadków pedofilii...
- Nie jestem lekarzem, nie jestem seksuologiem, ale wystarczy czytać wyniki badań w Polsce.

Ideologia Gender ma na celu doprowadzenie do walki płci, do przeciwstawiania sobie kobiet i mężczyzn. Jest ona skierowana przeciwko rodzinie, która stoi na gruncie tradycyjnych wartości i naturalnego współżycia. Chodzi o kształtowanie ludzi, dla których nieograniczona, patologiczna seksualność, ma być celem samym w sobie. W tym kierunku chcą wychowywać przyszłe pokolenia. W państwach, w których procesy te zaszły już daleko, dzieci stają się łatwymi kandydatami na małoletnie prostytutki, na homoseksualistów i pedofilów. Nadmierne rozbudzenie potrzeb seksualnych człowieka - u dziecka w wieku 3-4 lat, nieuprządkowane pobudzenie go w tym kierunku jest oczywiście zbrodnią.

- Wróćmy jeszcze do krajowej polityki. Co PiS obiecuje Polakom, jak przejmie władzę, bo zwykle jest to jedynie opozycja wobec działań rządzącej dzisiaj koalicji?
- Diagnoza jest podstawowym elementem działania. Dopóki nie powiemy w sposób uargumentowany, jak wygląda rzeczywistość społeczno-ekonomiczna w Polsce, dopóty nie ma co w ogóle mówić o zmianach. Natomiast napotykamy na nieustanne blokowanie, przez agendy państwa, dostępu do miarodajnych źródeł wiedzy o sytuacji Kraju, co jest nie do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawa...

- W związku z tym, czy PiS wierzy w możliwość wygrania wyborów? Czy chce wziąć odpowiedzialność za Polskę?
- Wierzy! Chociaż, jak mówiłam, trzeba wciąż jeździć, nawet do najmniejszych wsi i miasteczek, trzeba spotykać się z ludźmi, przekonywać nieprzekonanych. Do niedawna uważałam, że 46% ludzi, którzy nie chodzą w Polsce do wyborów, to jest raczej nasz elektorat, tylko oni są zrezygnowani, rozczarowani. Tymczasem niedawno wydana praca badawcza prof. Zybertowicza, wskazuje, że to niestety są ludzie totalnie, tak „we krwi i genetycznie” bierni. Oni nie chcą głosować na nikogo. Można do nich, jeździć, tłumaczyć, że np. PSL zrobił im krzywdę, zapędzając jako rolników do roboty i wszystko im odbierając, a oni pozostaną zupełnie bierni i obojętni.

- Wspominała Pani, że jest związana ze środowiskiem Radia Maryja i TV Trwam. W tej chwili rozgrywana jest w Polsce sprawa wolności słowa. Jaka jest więc rola mediów, szczególnie tych katolickich, w kształtowaniu świadomości i postaw społeczeństwa?
- W mojej ocenie jest to jedyny ratunek, dlatego, że inne media nie zdołały się rozwinąć w takim stopniu. To znaczy, że są próby, szczególnie jeżeli chodzi o portale internetowe. Chociażby niedawno - powstała Telewizja Republika - to też jest środowisko dziennikarzy opozycyjnych. Jednak jedynym ratunkiem jest TV Trwam, i to doskonale zauważył pan Tusk, który robi wszystko, aby uniemożliwić im rozszerzenie swej działalności. To blokowanie jest radykalnie sprzeczne ze wszystkimi przepisami

udzielenia koncesji na nadawanie programu cyfrowego. I władza zabiega wciąż, aby jak najdłużej to trwało.

- W Polsce jest już mniej niż 38 mln ludzi. Polska wyludnia się. Ale Polacy mieszkają także za granicą, na emigracji. I cały czas, masowo z Polski wyjeżdżają. Czy sądzi Pani, że jest gdzieś w tym wina także opozycji? Co PiS może obiecać Polakom, którzy w tej chwili desperacko opuszczają Polskę?
- Obiecać to można wszystko, zwłaszcza gdy się nie ma władzy. Chociaż warto sobie przypomnieć, czego dokonał PiS, przez niecałe półtora roku, kiedy rządził w kraju... Dłuższe urlopy macierzyńskie, „mieszkanie na swoim”, „Beckowe”. Teraz 3 mln ludzi z Polski wyjechało i nie mają zamiaru wracać. I ci, którzy wyjechali pracują teraz na korzyść, np. Wielkiej Brytanii, ponieważ zwiększają liczbę jej ludności, a Polskę traktuje się w Unii coraz gorzej - otrzymujemy mniejsze korzyści, bo mamy mniejszy procent ludności. To, co PiS uchwalił ostatnio, jako program, to przede wszystkim stworzenie możliwości pracy, żeby nie trzeba było uciekać. Drugie - to mieszkania. To są właśnie podstawy. W tym programie są też: przywrócenie działalności edukacyjno-patriotycznej, bo ludzie się wynaradawiają. Walka z korupcją, bo jak nie afera hazardowa to inna. Przewidujemy też duże „rozluźnienie” administracyjne, bo konieczna jest autentyczna zachęta. Co więcej, dostęp rolników do popegeerowskiej ziemi. Oni dalej chodzą po zasiłki, a jednocześnie ziemia polska jest rozsprzedawana. Trzeba i rolników zatrzymać na miejscu, podobnie jak tych pracujących w mieście.
- Czy PiS, jeżeli dojdzie do władzy, cofnie ustawę o pracy do 67 roku życia?
- Tak.
- Co PiS zaproponuje ludziom chorym i starym, którzy obecnie pozbawieni są godnych warunków leczenia? Miesiącami muszą czekać wizytę u specjalisty, nie mają środków na wykupienie leków...
- Nie trzeba mieć złudzeń, to co zostawi po sobie rząd Tuska, nie pozwoli na wiele. Mam przynajmniej nadzieję, że ludzie przejrzą nareszcie na oczy. Nie pozwolą się dalej terroryzować, straszyć, manipulować - jak ostatnio, podczas referendum w Warszawie. Powołamy tzw. rząd techniczny, który zacznie od dokonania bilansu poprzedniego okresu, zanim przyjmie wszystko na swoją odpowiedzialność. Rząd techniczny zbada jaki jest rzeczywisty stan państwa. Nie można oczekiwać, że będzie zaraz lepiej, albo że zaraz, na drugi dzień, zacznie się drukować pieniądze. Już teraz, każdy dzień dłużej rządzenia PO z PSL i praktycznie z SLD, to o tyle dłużej dla nas, ciężkiego potu i wyrzeczeń, żeby nasze dzieci i wnuki miały lepiej. Trzeba prawdzie spojrzeć w oczy. □

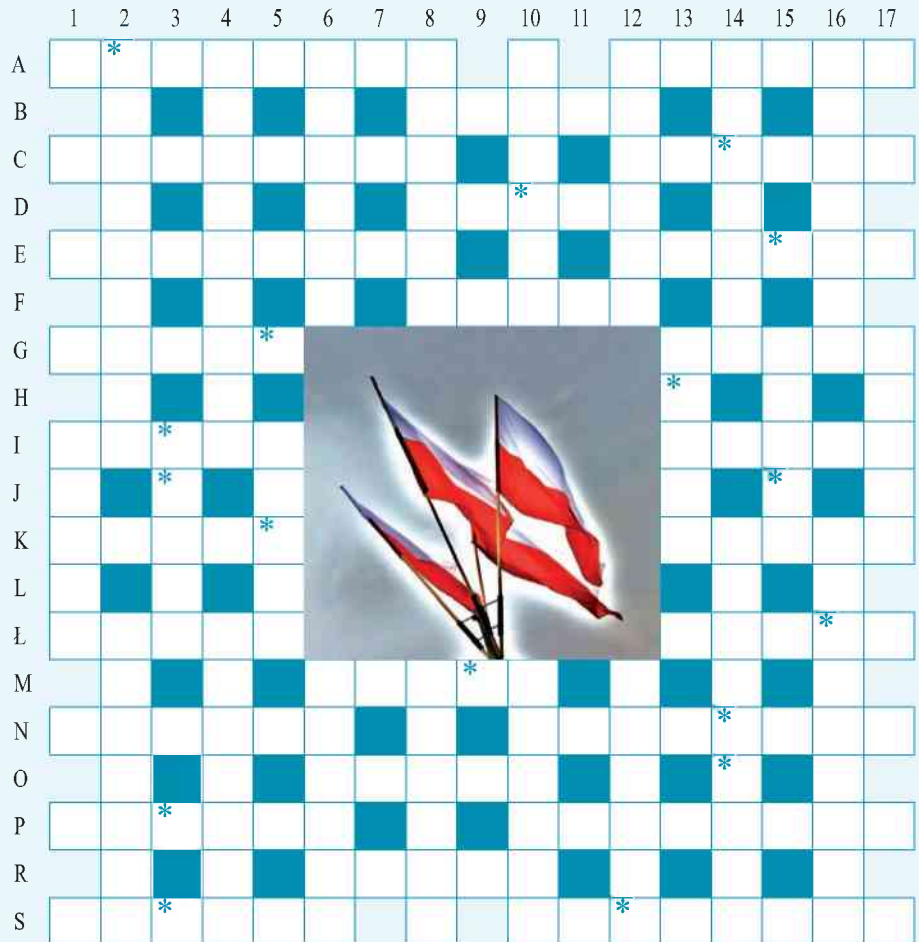
rozmawiali Paweł Osikowski
ks. Tomasz Sokół

KRZYŻÓWKA NA 1 I LISTOPADA

PROPONUJE: MDZ

Poziomo: A-1. Zbrojna akcja o charakterze specjalnym lub zabieg chirurgiczny. 12-A. Osoba prowadząca badania naukowe. B-8. .... Warszawska stoczona w dniach 13-25 sierpnia 1920. C-1. Juliusz herbu Leliwa ..... /1809-1849/, jeden z najwybitniejszych polskich poetów epoki romantyzmu. C-12. Dbłość o kogoś, o coś lub zabieganie o coś. D-8. Przewrót przez głowę wykonany bez żadnego podparcia. E-1. Naoczne stwierdzenie czegoś, własna obserwacja (jak sekcja zwłok). E-12. Carl-Gustaf Arvid .... /1898-1957/ meteorolog szwedzki i amerykański - wyjaśnił ruch długich fal w atmosferze ziemskiej (fale te noszą jego nazwisko). F-8. Kraje związkowe Niemiec. G-1. Młody pies. G-13. Zbroja rycerza ostaniająca tylko jego tułów. I-1. Końcowa rozgrywka między zwycięzcami kolejnych eliminacji w zawodach sportowych. I-13. Ptak o długim, tukowato wygiętym dziobie, pomarańczowo-czarno-białym upierzeniu i rozkładanym czubie z piór na głowie. K-1. Narzędzie żeńca. K-13. Lotniczy atak. Ł-1. Rozkaz wydawany psu, oznaczający: przynieś, podaj. Ł-13. Poziomy element konstrukcyjny oddzielający poszczególne kondygnacje budynku. M-6. Rodzaj skrzyżowania dróg. N-1. Silnie zjonizowany gaz powstający w bardzo wysokiej temperaturze oraz podczas wyładowań elektrycznych w rozrzedzonych gazach przy dużym napięciu. N-10. Korytarz w kopalni prowadzący ze stoku góry w głąb do złóż kopaliny. O-6. Miasto nad jez. Szyrwena (Litwa). P-1. Rasa królików o długiej sierści. P-10. Zaburzenia pamięci występujące na skutek chorobowych zmian miażdżycowych. R-6. ... - morele, czyli: brednie, bzdury, niedorzeczności. S-1. Warzywo o jadalnych liściach zwiniętych w luźne główki. S-10. Straganiarka posiadaczka kramu.

Pionowo: 1-I. Potocznie: ważna, wpływowa osoba. 2-A. Józef Klemens .... /1867-1935/, Naczelnik Państwa /na podstawie

Małej Konstytucji z dnia 20. II. 1919 roku/. 2-Ł. Polacy mieszkający na stałe za granicą. 3-I. Niedostępne dla wielkiego grzesznika. 4-A. Naturalny stan żywego organizmu, jego właściwe położenie w przestrzeni. 4-Ł. Wzajemna wymiana myśli za pomocą słów. 5-I. Trzepot żagli, flagi lub ptasich skrzydeł. 6-A. Frędzle przymocowane do spodniej odzieży, noszone przez Żydów, mające im przypominać o boskich przykazaniach. 6-M. Wąska grządka kwiatowa. 8-A. Najgłębsza strefa oceanów i mórz. 8-M. Prawy doptyw Bugu. 10-A. Wzorzec jednostki miary służący do sprawdzania podobnych wzorców będących w użyciu. 10-M. Niemowlę lub młode zwierzę w pierwszym okresie życia. 12-A.

Stefan ... /1533-1586/, król Polski od 1576 r. 12-M. Obchodzi imieniny 13 grudnia. 13-G. Juliusz ... -Bandrowski /1885-1944/, pisarz i publicysta; od sierpnia 1914 r. adiutant Józefa Piłsudskiego - d-cy I Brygady Legionów Polskich. 14-A. Roman Stanisław ... /1864-1939/, delegat Pełnomocny Polski na Konferencję Pokojową w Paryżu; współtwórca Narodowej Demokracji. 14-K. Formacja wojskowa, której podstawowym uzbrojeniem są działa. 15-G. Ster statku wodnego. 16-A. Bolesław ... /967-1025/, pierwszy koronowany król Polski. 16-K. Konieczność zrobienia czegoś wynikająca z nakazu moralnego lub prawnego. 17-G. Mieszkaniec Edynburga. □

Litery z pól oznaczonych gwiazdką czytane rzędami utworzą rozwiązanie.

Rozwiązanie krzyżówki z numeru 26/2013 GK: Chwała Bohaterom!

Poziomo: ziomek, Warszawa, stop, pełnomocnik, piechota, kara, Łapy, mech, bies, rana, Pari, Dybowski, Jeziorański, Inga, aptekarz, alian. □

Pionowo: zastęp, Pajdak, itałika, okop, Rozeta, Petczyński, Polka, Kwinto, Bończa, uskok, Komorowski, łaźnia, inka, ręcznik, jaskra, infant. □

Przemilczana zbrodnia

Nie upamiętniono dotąd nic większej zbrodni popełnionej na Polakach za to tylko, że byli Polakami (...).

Mała, kto w Polsce wie, że ona w ogóle miała miejsce – mówi w rozmowie z „Rzeczpospolitą” historyk z UJ prof. Andrzej Nowak, wskazując, że w Polsce „pielęgnowana jest pamięć o zbrodniach hitlerowskich Niemiec, a jednocześnie lekceważą

się zbrodni komunistyczne”. Nowakowi chodzi o rozkaz ludowego komisarza spraw wewnętrznych, ZSRS Jeżowa z 11 sierpnia 1937 r.

– W myśl tego rozkazu w ZSRS zamordowano 111 091 osób. To pięć razy więcej niż na

podstawie rozkazu katyńskiego. Mniejszość polska w Związku Radzieckim została praktycznie unicestwiona. (...) Nie ma żadnego pomnika tych ofiar, żadnego filmu o ich tragedii. Mała, kto w Polsce wie, że ona w ogóle miała miejsce – wyjaśnia historyk, zaznaczając, że „nie dokonali jej Niemcy, ale właśnie Sowieci”. „W Gdańsku po nadejściu Armii Czerwonej zgwałcono chyba każdą kobietę”.

1913 et avant

La Pologne à la veille de la Grande Guerre.

En 1913, sur un fond de questions coloniales, économiques ou de souveraineté, les tensions et les antagonismes entre les puissances européennes sont exacerbés. Une étincelle suffira pour qu'éclate une guerre qui prendra une dimension mondiale.

En 1913, les Polonais n'ont plus d'État souverain depuis presque cent-vingt ans. Ils sont partagés entre les empires russe, allemand et austro-hongrois qui ont totalement dépecé la République des Deux Nations en 1772, 1793 et 1795. Une partie des territoires polonais sous occupation russe entre dans le Royaume de Pologne. C'est le Royaume du Congrès, créé par le Congrès de Vienne, en 1815, sur la dépouille du Duché de Varsovie, construction éphémère due à Napoléon Ier. Les autres territoires polonais, les Confins, ont été directement rattachés à l'Empire. Doté d'une constitution, d'une Diète, d'une armée et d'une monnaie, le Royaume, dont la langue officielle est le polonais, bénéficie, sous la tutelle russe, d'une relative autonomie. Mais celle-ci est supprimée en 1832, après la répression de l'insurrection de novembre 1830. En 1866, le pays est intégré à l'Empire russe comme une province ordinaire, après la répression de l'insurrection de janvier 1863. Il prend alors le nom de « Pays de la Vistule », mais la dénomination de « Royaume de Pologne » reste toujours en usage. Avec la suppression de l'autonomie, les régions polonaises sont soumises à une intense russification. Après la Révolution de 1905, des Polonais du Royaume sont élus à la Douma. Il y en a 36 en 1906, mais la représentation est réduite à 12 en 1907. Parmi ces députés, on trouve des nationaux-démocrates comme Roman Dmowski. Pendant ce temps-là, Józef Piłsudski dirige le parti socialiste polonais et pose les bases de l'Organisation polonaise militaire (Polska Organizacja Wojskowa, POW). Du côté prussien, le Congrès de Vienne crée le Grand-duché de Posnanie, dont le territoire recouvre à peu près celui de la Grande-Pologne, et qui jouit, sous la tutelle prussienne, d'une certaine autonomie. Mais l'insurrection de novembre 1830, en Russie, et la révolution de mars 1848, au sein même de la Confédération germanique, lui sont fatales. En 1849, le Grand-duché devient la province de Posnanie, intégrée directement à la Prusse, comme l'ont été les autres territoires polonais occupés par les Prussiens. Les Polonais subissent, dès le début de la domination, une germanisation à outrance qui ira en s'amplifiant, notamment après l'unification allemande en 1871 et la création de l'Empire allemand. Elle est accompagnée d'une colonisation des terres polonaises et de l'implantation du protestantisme visant à y éradiquer le catholicisme. Le Kulturkampf est donc particulièrement virulent contre les Polonais. Ceux-ci réagissent en prônant le travail et le développement économique et culturel. Ils cherchent et trouvent, dans la législation et la réglementation, des failles dont ils savent profiter. C'est la période du travail organique qui voit la création de nombreuses sociétés d'entraide, malgré les chicanes et les interdictions de l'administration allemande. Cette façon d'agir fera tache d'huile dans les territoires polonais sous domination

russe. Sous l'occupation de l'Empire d'Autriche, qui deviendra l'Empire austro-hongrois en 1867, les Polonais, qui ne sont qu'une minorité parmi tant d'autres, sont plus favorisés qu'ailleurs. En 1815, le Congrès de Vienne crée la Ville libre de Cracovie, appelée aussi République de Cracovie, placée sous une triple tutelle – russe, prussienne et autrichienne. Mais en 1846, l'Autriche annexe ce territoire et l'intègre à la Galicie qu'elle occupait déjà. Tous les territoires polonais sous domination autrichienne sont regroupés dans le « Royaume de Galicie et de Lodométrie avec le Grand-duché de Cracovie et les Duchés d'Auschwitz et de Zator ». C'est le nom officiel de ce territoire, communément appelé Galicie, qui fait partie de l'Empire d'Autriche puis de la Cisleithanie, la partie autrichienne de l'Autriche-Hongrie. La Lodométrie, c'est la Volhynie, annexée par l'Empire russe au cours des partages, mais dont le nom reste attaché à la Galicie par le droit des rois de Hongrie de porter le titre de roi de Galicie et de Lodométrie. La Galicie est d'abord soumise à la germanisation, mais contrairement au Royaume de Pologne et au Grand-duché de Posnanie dont la situation se dégrade, elle accède à une large autonomie à partir de 1861, avec une Diète et un gouvernement siégeant dans la capitale établie à Lwów. Cette autonomie s'accroît en 1867. Elle concerne l'économie, les transports, l'école et la santé. Le pays accueille des réfugiés des territoires sous occupation allemande ou russe, il voit la création de mouvements indépendantistes, de partis politiques et d'organisations paramilitaires, dont certaines sont l'œuvre de Piłsudski. La vie culturelle et scientifique se développe à Cracovie. Les Polonais participent également à la vie politique à Vienne, en étant députés, ministres et même premiers ministres comme le furent Alfred Potocki et Kazimierz Badeni. Malgré la répression et la discrimination, malgré la russification ou la germanisation, la conscience nationale des Polonais reste intacte, ainsi que leur désir de retrouver la souveraineté perdue. Mais pour reconquérir l'indépendance, il faudrait une guerre entre les puissances partageantes et profiter de la victoire de l'une d'elles. L'espoir est entretenu avec la création, d'un côté, de la Triple-Alliance, en 1882, qui fait entrer l'Italie dans l'alliance entre l'Allemagne et l'Autriche-Hongrie, et la création, de l'autre côté, de la Triple-Entente, basée sur l'alliance franco-russe de 1892, l'Entente cordiale entre la France et le Royaume-Uni de 1904 et la convention anglo-russe de 1907. Dans ce face à face, Piłsudski mise sur la Triple-Alliance et Dmowski est du côté de la Triple-Entente. Mais l'issue de la guerre montrera que le dénouement a pris une autre voie. □

Nowak komentuje też incydent z rzeźbą radzieckiego żołnierza gwałcącego ciężarną kobietę, którą obok pomnika czotgu T-34 przy alei Zwycięstwa w Gdańsku, bez stosownych pozwoleń postawił student ASP Jerzy B. Szumczyk. Pomnik po kilkunastu godzinach został usunięty przez policję(!). Ambasador Rosji w Polsce wyraził natomiast oburzenie, wskazując, że rzeźba obraża uczucia Rosjan.

– Polskie władze zachowują się tak, jak

gdyby nie było problemu, jak gdyby sowieccy żołnierze nie zgwałcili kilku milionów Niemek i kilkuset tysięcy Polek w setkach wsi i miast nie tylko na Pomorzu i Śląsku, które Armia Czerwona traktowała jak ziemie zdobyczne, ale również, na Rzeszowczyźnie czy na Mazowszu. Ta sprawa nigdy nie zaistniała w świadomości Polaków. Pytany, czy Gdańsk był dobrym miejscem, aby postawić taki pomnik, odpowiada: „Tak”. □

Długa droga do wolności

Andrzej Grajewski

Po podpisaniu 1700 lat temu Edyktu mediolańskiego darował chrześcijanom wolność wyznania w Imperium Rzymskim. Męczennicy pierwszych wieków do dzisiaj inspirowali i są wzorem do naśladowania. Bez ich wiary i świadectwa, Kościół by nie przetrwał.

15 czerwca 313 r. cesarze Konstantyn dla Zachodu oraz Licyniusz dla Wschodu ogłosili akt prawny, który wprowadzał w całym cesarstwie rzymskim wolność wyznania dla chrześcijan. Po trzech wiekach prześladowań, nadał on chrześcijanom prawo do publicznego wyznawania wiary oraz akceptował ich wkład w rozwój kultury i społeczeństwa.

Dzieło Konstantyna

Dokument powszechnie nazywany jest Edyktem mediolańskim, choć w świetle prawa rzymskiego był raczej porozumieniem zawartym przez dwóch, równorzędnych władców imperium rzymskiego. Miał bardziej polityczny, aniżeli prawny charakter, gdyż zmieniał ustrój państwa, a nie jego prawo. Został uzgodniony podczas spotkania Konstantyna i Licyniusza w Mediolanie, który w tamtym czasie był centrum administracyjnym zachodnich prowincji cesarstwa. Niewątpliwie jego inicjatorem był cesarz Konstantyn, jeden z najwybitniejszych władców starożytności. Edykt stanowił kontynuację zapisów edyktu tolerancyjnego cesarza Galeriusza, opublikowanego wiosną 311 r. i kończącego okres brutalnych prześladowań z czasów cesarza Dioklecjana. Galeriusz należał do gorliwych wykonawców edyktów Dioklecjana i miał na sumieniu krew wielu chrześcijan. Złożony jednak ciężką chorobą, którą współcześni interpretowali jako karę za prześladowanie chrześcijan, zmienił postępowanie i zakończył represje.

Na mocy Edyktu mediolańskiego chrześcijanie nie tylko otrzymywali wolność religijną, ale zwracano im także świątynie, księgi i naczynia liturgiczne oraz ziemię, zabraną w okresie niedawnych krwawych prześladowań.

Długa, krwawa noc

Aby zrozumieć znaczenie Edyktu mediolańskiego, należy pamiętać o tym, w jakich warunkach żyli wcześniej chrześcijanie. Nawet jeśli nie spotykały ich represje bądź krwawe prześladowania, znaj-

dowali się na marginesie oficjalnego życia publicznego, znosząc wzdargę i głęboką niechęć świata pogańskiego. W historii prześladowań wyraźnych jest kilka różnych okresów represji. Początek dał Neron, który w 64 r. rozpoczął prześladowanie chrześcijan, aby odwrócić uwagę opinii publicznej od własnej odpowiedzialności za pożar Rzymu. Wytapywani w całym mieście wyznawcy Chrystusa byli rzucający na pożarcie lwom na arenie cyrku Nerona, który znajdował się tuż obok miejsca, gdzie wznosi się dzisiaj bazylika św. Piotra. Piotr – pierwszy biskup Rzymu – pojmany, razem z innymi kończy życie ok. 67 r. na arenie cyrku Nerona.

Kolejna fala brutalnych prześladowań miała miejsce za cesarza Domicjana (lata 81–96). Świadectwem tej epoki jest Apokalipsa św. Jana, która w sposób wstrząsający oddaje grozę tamtych chwil oraz trwogę świata chrześcijańskiego przed zagładą. Mniej represyjne były działania cesarza Trajana, który karał przede wszystkim każdą próbę propagowania nowej wiary, ale jednocześnie wprowadził zasadę, że w przypadku donosów na chrześcijan, rozpatrywano jedynie podpisane, natomiast anonimowe – ignorowano. Z tamtej epoki pochodzi peten rozterki list namiestnika Bitynii Pliniusza Młodszeo, który pyta cesarza, czy ma chrześcijan karać tylko za sam fakt przynależności do zakazanej sekty, gdyż poza tym cała ich wina sprowadza się do tego, że spotykają się na modłitwach, pomagają sobie nawzajem oraz święcą przykładem zarówno w życiu prywatnym, jak i publicznym. Trajan w odpowiedzi nakazał, aby nie organizować specjalnych „polowań” na chrześcijan, karanie zaś ograniczyć do ujawnionych, ale dawać im także okazję do skruchy, czyli porzucenia chrześcijaństwa. To wtedy stracił życie papież św. Klemens, który nie zgodził się składać ofiary bogom.

Kolejna fala prześladowań ma miejsce w czasach panowania cesarza Marka Aureliusza (lata 161–180), władcy wybitnego, pragnącego reformy państwa, ale obawiającego się chrześcijaństwa jako siły, która rozsadzi imperium od wewnątrz. Nakazywał przestrze-

Kościół jest ojczyzną

ks. Tomasz Jaklewicz (Gość Niedzielny)

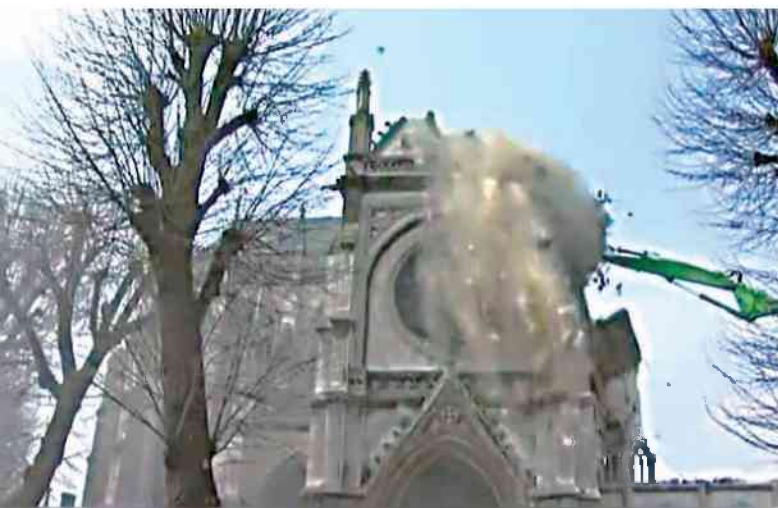
Liczący 140 lat kościół św. Jakuba w Abbville w północnej Francji zburzono. Decyzję podjęły władze miasta. W najbliższym czasie z powierzchni zniknie 250 „niepotrzebnych” kościołów. No właśnie, po co właściwie są kościoły?

Sceny z wyburzania można zobaczyć na YouTube. Proszę wstukać np. „Démolition de l'église Saint-Jacques d'Abbeville”. Katolicki dziennik „La Croix” wylicza kościoły, które ostatnio spotkał ten sam los: Saint-Blaise du Breuil w Allier, Saint-Pie X w Hérault, Saint-Pierre-aux-Liens de Gesté (Maine-et-Loire). Od 2000 roku wyburzono już we Francji 20 świątyń katolickich, kolejnym 250 grozi to w najbliższym czasie. Według raportu francuskiego senatu liczbę wszystkich przeznaczonych do rozbiórki szacuje się na 2800.

Bo nie przynoszą dochodu

Wszystko odbywa się zgodnie z prawem, ponieważ wszystkie kościelne budowle powstałe przed 1905 r. są własnością państwa lub gminy. Rząd francuski wywłaszczył wtedy Kościół z całego majątku. Świątynie są więc w użytkowaniu parafii, ale do nich nie należą. Władze nie są specjalnie zainteresowane ich utrzymaniem, praktykuje niewiele katolików, liczba księży maleje. Zamiast wydawać pieniądze na renowację, lokalne władze wolą wyburzyć kościół i mieć spokój z wydawaniem pieniędzy na jego konserwację. Obciążenie budżetu generujące koszty znika raz na zawsze. Beatrice de Andia, założycielka Centrum Dokumentacji Dziedzictwa Religijnego, komentuje: „Po raz pierwszy niszczymy miejsca kultu bez widocznego powodu, aby zrobić miejsce na parkingi, restauracje, sklepy, place czy mieszkania. Prześlądanie niszczycieli jest jasne: religijne, sakralno-kulturowe dziedzictwo, które nie przynosi zysku, musi odejść”. Takie postępowanie wywołuje protesty lokalnych społeczności. „Ludzie czują, że to substancjalna zmiana w ich środowisku, kulturze, i przez to ich życia” – pisze ktoś na blogu.

Przywołuję te obrazy z Francji z bólem. Nie chcę tego komentować z jakimś poczuciem wyższości. W Polsce, Bogu dzięki, wciąż jeszcze budujemy kościoły, remontujemy, odnawiamy. Ale przecież ten sam rewolucyjny duch, działający w całej Europie, wzmacnia się i w naszym kraju w ostatnich latach i miesiącach. Póki co w Kościół uderzają buldożery medialne. I robią to coraz brutalniej.

ganie obowiązku palenia kadzidełka w intencji geniuszu cesarza, nie dlatego iż wierzył, że jest bogiem. Uważał jednak kult oficjalnej religii państwowej za czynnik niezbędny, sklejający wielonarodowe i wieloreligijne imperium. O ile prześladowania Nerona były gestem szaleńca, działania Marka Aureliusza były elementem świadomej polityki państwowej.

Zmierzch Rzymu

Najtrudniejszą dla chrześcijan epoką był okres późnego cesarstwa, kiedy cesarze zaczęli domagać się oddawania im czci boskiej. Cesarz Decjusz w 250 r. jako pierwszy wydał edykt przeciwko chrześcijanom, sankcjonując represje, które do tej pory nie miały charakteru oficjalnego prawa, obowiązującego w całym imperium. Represje nie zatrzymały jednak rozwoju nowej religii. Nauka chrześcijan, świadectwo ich życia i męczeńskiej śmierci dla wielu stawały się coraz bardziej pociągające jako nadzieja na życie wieczne i lepszy świat dla wszystkich. Na tajnych modlitwach chrześcijan obok siebie stawał obywatel rzymski i niewolnik, jako ludzie wobec siebie równi i wolni. Nie był to już Kościół biedny, gdyż posiadał znaczny nieraz majątek, dzięki składkom swoich członków oraz hojnym darowiznom. Zobowiązywało to jednak biskupów, którzy nim zarządzali do troski o wspólnotę, zarówno w wymiarze modlitewnym, jak i materialnym. Nikt w tej wspólnocie nie był głodny, bez domu czy opieki. Nawet senatorowie, po przyjęciu chrześcijaństwa przeżywali nawrócenie tak radykalne, że sprzedawali swój majątek, a pieniądze rozdawali wśród potrzebujących. To przyciągało rzesze nowych wyznawców.

Najcięższe prześladowania przyszedł pod koniec długich rządów cesarza Dioklecjana, który zreformował cesarstwo i podzielił je na części wschodnią i zachodnią. Starając się rozwiązać problem sukcesji, Dioklecjan stworzył skomplikowany system władzy kolektywnej, w której główną rolę pełniło jednocześnie dwóch cesarzy na Wschodzie i Zachodzie, wspieranych przez dwóch kolejnych władców, ale niższej rangi. Po reformach administracyjnych, Dioklecjan uznał, że przyszedł czas na wzmocnienie ideowe nowej struktury. W jego ocenie zagrożeniem byli chrześcijanie, obecni już we wszystkich warstwach społecznych, praktycznie we wszystkich

LES CHRÉTIENS LIVRES AUX BÊTES.

Jazet - „Chrześcijanie rzuconi lwom”, scena z czasów Domicjana (grav. XIX w.)

provincjach, coraz bardziej niezależni i pewni siebie. 23 lutego 303 r. w Nikomedii nad morzem Marmara, gdzie znajdowała się jedna z rezydencji Dioklecjana, opublikowany został pierwszy z czterech kolejnych jego edyktów, będących próbą całkowitej likwidacji chrześcijaństwa. Nowe prawo Dioklecjana wyjmowało chrześcijan spod prawa, wymagało od nich wydania świętych ksiąg, naczyn liturgicznych. Nakazywało także zburzenie ich świątyń oraz aresztowanie „przełożonych Kościoła”. Dla współczesnych był to szok, gdyż wcześniejsze lata jego panowania nie zapowiadały takich represji. Tym bardziej że od czasu dekretu Decjusza w 250 r. wyrosło już kolejne pokolenie chrześcijan, cieszących się względną wolnością i tolerancją Rzymu. Aparat państwa na terenie całego imperium bezwzględnie egzekwował prawo. Chrześcijanie w trwodze oczekiwali dalszego rozwoju wypadków, gdy jednym z cesarzy został Konstantyn.

Religia tolerowana

Okazało się, że Konstantyn dokonał historycznego zwrotu w polityce Rzymu.

ciąg dalszy na str. 14

Nie powinniśmy mieć złudzeń. Jesteśmy świadkami kolejnego kulturkampfu – walki z katolicyzmem, którego celem jest usunięcie Kościoła z powierzchni ziemi. Na fotografiach z Francji pokazujących zamianie katolickich świątyń w gruzowisko widzę rodzaj prorockiej przestrogi, czym to wszystko może się skończyć. Nie chodzi o budowlę, rzecz jasna, ale ostatecznie o Chrystusa. Po raz kolejny w dziejach słyszy On słowa, które padły kiedyś na dziedzińcu Piłata: „Precz, precz!”. Używając frazy bł. Jana Pawła II, nie może nas to nie boleć. Ratunek jest jeden – skuteczne obudzenie Kościoła w duszach Europejczyków.

Kościół z wyboru

W ostatnią niedzielę października obchodzimy uroczystość rocznicy poświęcenia kościoła (jeśli data tego poświęcenia jest nieznana, jeśli jest znana, rocznicę należy obchodzić ipsa die). Liturgia podpowiada rzecz ważną – parafia powinna pamiętać o urodzinach swojej świątyni, czyli o momencie, w którym została poświęcona Bogu. Kościół to bowiem coś więcej niż tylko budynek użytkowy służący gromadzeniu się wiernych. Świątynia z kamienia jest symbolem Kościoła zbudowanego z wierzących. Kościelna nawa jest wyobrażeniem żywego Kościoła. Mury świątyni mają gromadzić i jednoczyć wierzących. I odwrotnie: my, żywy Kościół, mamy dawać życie tym murom, żeby stawały się przemawiającym do nas domem Bożym.

W tych dniach ukazała się po polsku kolejna księga „Opera omnia” Josepha Ratzingera. To druga część tomu ósmego poświęconego Kościołowi. Wiele tekstów to idealna lektura duchowa na okoliczność rocznicy poświęcenia kościoła. W większości dotyczą one Kościoła z wielkiej litery K, ale nie brak też genial-

nych myśli o znaczeniu samej budowli kościelnej. Teksty zebrane razem powstawały na przestrzeni 50 lat, wykazują jednak zaskakującą spójność spojrzenia.

Dzielić się kilkoma spostrzeżeniami z tego potężnego zbioru. W tekście pt. „Jaki będzie Kościół w roku 2000?” z 1970 roku przyszyły papież pisze: „Nie mam wątpliwości, że dla Kościoła nadchodzą bardzo ciężkie czasy. Prawdziwy kryzys dla Kościoła jeszcze się właściwie nie zaczął. Trzeba się liczyć z poważnymi wstrząsami”. Ratzinger jako duszpasterz i teolog kreśli diagnozę sytuacji, w której znajduje się dziś Kościół w Europie. Umieszcza ją w szerokiej perspektywie historycznej. Zwraca uwagę, że „gdy Kościół powstawał, opierał się na wewnętrznej decyzji jednostki przyjmującej wiarę, na akcie nawrócenia”. Człowiek dorosły przyjmując chrzest i wchodząc do wspólnoty Kościoła, dokonywał świadomego wyboru. Oczywiście ten nawrócony chrześcijanin także w Kościele okazywał się nadal grzesznikiem, ale liczył na łaskę Chrystusowego przebaczenia. „Kościół był wspólnotą duchową przekonanych, ludzi, którzy podjęli konkretną decyzję, i to odróżniało ich od wszystkich pozostałych. Ta wspólnota decyzji i przekonania stanowiła podstawę autentycznie żywej wspólnoty wierzących”. Ta sytuacja w ciągu wieków ulegała zmianie. W średnio-wieczu „Kościół utożsamiał się ze światem”. Chodzi oczywiście o Europę. „Bycie chrześcijaninem nie było już własną decyzją każdego, lecz uwarunkowaniami sytuacji polityczno-kulturowej”. Przy czym Europejczycy traktowali to dawniej jako akt wybrania ze strony Boga. Dziś jesteśmy w innym momencie dziejów, z kompletnie inną świadomością. „Dla człowieka Zachodu Kościół najczęściej nie jest niczym więcej niż elementem przypadkowego układu kulturowo-politycznego”.

ciąg dalszy na str. 14

Długa droga do wolności

ciąg dalszy ze str. 13

Edykt mediolański nie uprzywilejowywał chrześcijan, lecz zrównywał ich w prawie z innymi, obecnymi wówczas w imperium kultami i religiami. W praktyce jednak okazał się aktem założycielskim nowego świata, który miał nastać po zmierzchu epoki rzymskiej. Niewątpliwie Konstantyn Wielki, który ochrzcił się dopiero przed śmiercią, miał na uwadze polityczne konsekwencje tego aktu prawnego. Prześladowani chrześcijanie stawiali się w ten sposób jego sojusznikami w wojnie domowej, której stawką było panowanie nad całym impe-

rium. Konsekwencje jednak tego aktu były znacznie bardziej doniosłe aniżeli tylko kalkulacje doraźnych korzyści. Legalizując chrześcijaństwo, Konstantyn zburzył ideę władcy, który jednocześnie miał prawo swoim poddanym narzucać przekonanie, że jest nie tylko ich panem, ale i bogiem, co od stuleci było fundamentem spajającym imperium. Dla ówczesnego świata Edykt mediolański był wstrząsem politycznym, prawnym i moralnym. Był także wyzwaniem dla całego Kościoła, który znalazł się nagle w nowej rzeczywistości. □

Andrzej Grajewski (Gość Niedzielny)

Kościół jest ojczyzną

ciąg dalszy ze str. 13

Dlatego „mamy do czynienia z pogaństwem w samym Kościele i z Kościołem, w którego sercu żyje pogaństwo”. Znaczna liczba ochrzczonych nie utożsamia się po prostu z Kościołem, lecz układa swoje własne, subiektywne credo, wybierając z wiary Kościoła to, co im pasuje. Ta sytuacja wymaga zmiany świadomości ludzi nadal wierzących oraz pewnych struktur Kościoła. Sedno tego, co proponuje Benedykt XVI, streszczają zdania: „Na dłuższą metę Kościół będzie musiał zrezygnować z pozornego pokrywania się obszaru Kościoła z obszarem świata i stawać się tym, czym jest: wspólnotą wierzących. Misyjna siła Kościoła przez takie zewnętrzne straty będzie mogła faktycznie tylko wzrastać. Tylko wtedy, kiedy przestanie być zbyt łatwą oczywistością, kiedy zacznie na powrót się prezentować takim, jaki jest, będzie też mógł ze swym orędziem dotrzeć do nowych pogan, którzy mogli trwać w iluzji, że wcale poganami nie są”.

Spoglądając w przyszłość kard. Ratzinger pisał, że ostatecznie ów kryzys Kościoła doprowadzi do tego, że „będzie on szczuplejszy i w niejednej rzeczy będzie musiał zacząć od nowa. Nie będzie mógł zapętnić wielu budowli, które powstały w okresie pomyślnej koniunktury. Wraz ze zmniejszeniem się liczby wiernych utraci wiele ze swych przywilejów w społeczeństwie. Jako wspólnota z własnego wyboru, do której należy się z przekonania, okaże się znacznie silniejszy niż dotychczas”. Wracając do wyburzanych kościołów we Francji, można powiedzieć, że te rozważania Benedykta pozwalają opanować smutek wywołany tymi obrazami. Pytanie, w którym mieści się szansa na przyszłość, brzmi: co zapętni tę pustkę po Kościele? „Gdy Bóg zniknie z ludzkiego horyzontu, ludzie zdadzą sobie sprawę ze swej głębokiej, straszliwej nędzy. A wtedy tę małą wspólnotę wierzących odkryją jako coś całkowicie nowego. Jako nadzieję właśnie dla nich, jako odpowiedź, której w skrytości ducha zawsze szukali”. Dodabym, byle tylko ta mała wspólnota zachowała to, co jest istotą Kościoła – żywą wiarę w Zmartwychwstałego.

Buldożery czekają

To, co pisał przed laty kard. Ratzinger, nie oznacza oczywiście, że możemy ze spokojem patrzeć na buldożery rozjeżdżające na miarzę katolickie świątynie w Europie. W latach teologicznego zamętu tuż po ostatnim soborze pojawiły się opinie głoszące, że dzięki Chrystusowi, który był i Bogiem i człowiekiem, sacrum i profanum nie muszą już być oddzielane od siebie. Wyodrębnianie strefy sakralnej byłoby czymś anachronicznym, powrotem do religijności przedchrześcijańskiej. Niestety, posoborowa tendencja do desakralizacji liturgii, świątyni i Kościoła jako takiego, w imię zbliżenia się do świata, przyczyniła się do postępu sekularyzacji. W jakimś sensie nadgorliwi „reformatorzy” okazali się sprzymierzeńcami przeciwników Kościoła. Dlatego Benedykt XVI zawsze przestrzegał przed takim „postępowym” myśleniem.

W eseju „Sens budowania kościołów” akcentuje, że miejsce zburzonej w 70 roku świątyni Izraela zajął Chrystus, ukrzyżowany i zmartwychwstały. Ale to nie znaczy, że dziś już nie potrzebujemy świątyni. Zadaniem każdej kościelnej budowli jest wskazywanie na Jezusa, na prawdziwe centrum chrześcijaństwa. Świątynia katolicka jest przede wszystkim przestrzenią dla sprawowania Eucharystii, głoszenia słowa i udzielania sakramentów. „Ale kościół musi także być miejscem, które poza wspólną liturgią zaprasza do pozostania w nim, do modlitwy i milczenia przed Panem, którego eucharystyczna bliskość trwa także po wspólnej celebracji”. „Kto modli się w kościele, ten zawsze modli się z Kościołem – nie sam. Modlące się kościoły są nowym darem, który Kościół, jego wiara pozostawiły ludzkości”. Aby tak nadal było, kościoły muszą pozostać otwarte w ciągu dnia. „Kościół, który służy tylko »pełnieniu funkcji«, który jest tylko »funkcyjny«, nie daje już właśnie tego, co stanowi jego specyfikę, polegającą na byciu miejscem, w którym po wyjściu ze świata zdominowanego osiągnięciem celów znajdujemy się w przestrzeni wolności Bożej”.

Kościoty przez całe wieki były także miejscem spotkania człowieka z pięknem sztuki. Niektórzy artyści postulowali w XIX wieku wystawianie swoich obrazów nie w muzeach, ale na dworcach, żeby ludzie mieli do nich dostęp. Ratzinger komentuje to tak: „Zachód nie potrzebował takiej proletariackiej rewolucji, ponieważ w kościele miał od dawna, dostępny dla o wiele piękniejszej sztuki, wspólny dom piękna, w którym sztuka nie była przywilejem nielicznych i nie była wyrazem przeszłości, lecz żywą teraźniejszością, wspólnym centrum życia, które wszystkich podtrzymuje i rzuca światło na ich dzień powszedni”.

Rocznica poświęcenia kościoła skłania do dziękczynienia i zarazem przemyślenia naszej odpowiedzialności za świątynię. W eklezjologicznych pismach Benedykta często pojawia się słowo „ojczyzna”. W Kościele mamy odkrywać duchową ojczyznę, troszczyć się o to, by się nią stawał. W kazaniu wygłoszonym z okazji poświęcenia kościoła z 1977 roku kard. Ratzinger zwrócił uwagę, że liturgiczne obrzędy poświęcenia widzą w kościelnej budowlu zastępcze ukazanie się samego żywego Kościoła. „Budynek kościelny reprezentuje żywy Kościół. Kiedy cały dzień jesteśmy zajęci naszym zawodem i pracą, budowla ta stoi i pełni jakby wartę, jest trwałą obecnością i skupieniem naszej wiary i modlitwy. Ta budowla zastępuje nas, zapewnia nam obecność Pana i możliwość gromadzenia się w wierze Jego Kościoła. Oczywiście ta budowla także, na odwrót, żyje dzięki nam, ponieważ kiedy jej nie uduchowimy, nie wniesiemy w nią naszej wiary, nadziei i miłości, pozostaje kamieniem i drewnem i nie staje się obecnością Kościoła Bożego w naszym świecie”. Zadanie stawania się żywym Kościołem w naszych kościołach z kamienia jest pilne. Buldożery barbarzyńców czekają. Ręka im nie zadrży. □

ks. Tomasz Jaklewicz

Zmieniono tłumaczenie „Ojcze Nasz”

Francuzi od listy pada będący i powiadać słowa modlitwy Pański, „i nie wódź nas na pokuszenie” w nowym wer. j. Brzmi ona tak: „Nie dozwól nam ulec pokusie”. Watykan zmienił zaakceptował.

Od początku listopada francuscy katolicy będą odmawiać „Ojcze Nasz” w nowym tłumaczeniu. Główna zmiana

dotyczy słów z dziewiątego wersu: „i nie wódź nas na pokuszenie”. Jak dotąd, po francusku brzmiało to: „Ne nous soumetts pas

a la tentation”. Tekst został zmieniony na: „Et ne nous laisse pas entrer en tentation”, co odpowiada raczej tłumaczeniu Mt 6,13 z Biblii Poznańskiej: „I nie dozwól nam ulec pokusie”. Watykan zatwierdził nowe tłumaczenie w lipcu br. Zastąpi ono poprzednią wersję, której używano od 1966 r. Niektórzy bibliści i teologowie uważają, że wraz z

Tonieje

Agata Puścikowska

Tonieje to gatunek popularny, licznie występujący w domach rodzinnych. Skrycie żeruje na cukierkach, zostawiając liczne ślady...

Gdy z szafki kuchennej giną słodycze albo chrupki do mleka, rozlega się sławetne i jednakowo brzmiące: – Kto mimo zakazów, by nie jeść zbyt dużo słodyczy, naruszył ustawą rodzinną przewidzianą normę i zjadł paczkę krówek?

– Tonieja – pada z pokoju dziecięcego.

– Tonieja – wydobywa się z korytarza.

– Tonieja! – piszczy coś z kanapy.

– Tonieja – odzywa się jak echo z salonu.

A więc już wiadomo. Tonieje zjadły słodycze. Tonieje będą miały chore zęby. Tonieje nie zjedzą obiadu. Tonieje w końcu złamały rodzicielski zakaz. To w sumie dobrze, bo oznacza, że dzieci go nie złamały. Postuszne dzieci jedzą wyłącznie warzywa i owoce, a cukier i słodkie, złe produkty – tylko za rodzicielską dyspensą. Dobrze!

Jak scharakteryzować tonieja? Tonieje to gatunek podobno licznie występujący w domach rodzinnych. Liczba toniejów w zaskakująco regularny sposób odpowiada liczbie dzieci. (Ciekawe, czy jeden toniej mieszka również w domach z jednym dzieckiem?) A im więcej dzieci, tym liczba toniejów wzrasta. Niestety, ponieważ żerują w porach nietypowych, a są bardzo dobrze przystosowane do środowiska, nie wiadomo do końca, jak wyglądają. Niektórzy dorośli twierdzą wręcz, że tonieje dostosowują się do otoczenia. I jak kameleony zaczynają przypominać dzieci mieszkające w domu. To prawdopodobna dość teoria, bo i mnie kilka razy udało się tonieja przytapać prawie na gorącym uczynku. Za pierwszym razem wyglądał jak blond jedenastolatka. Za

drugim i trzecim przybrał wygląd blond chłopaczka. A toniej najmniejszy dziwnym trafem przypominał blond pięcioletkę...

Tonieje działają w ukryciu i dość szybko. Jednak zostawiają ślady. Papierki po cukierkach nie dość dokładnie wyrzucone do kosza. Lub też okruszki po chrupkach do mleka. Sprzątać te śmiećki muszą mieszkające w domu dzieci. Może dlatego tak tych toniejów nie lubią... Poza tym tonieje to gatunek, którym brzydzi się każde porządne dziecko, przyuczane przez rodziców do mówienia prawdy, samej prawdy i tylko prawdy. Słodycze? Cukier? Tak, ale tylko w wyznaczonych porach. Żeby kultura była, zdrowie i zasady.

Czasem, bardzo rzadko, tonieje jednak przybierają zgoła inne wymiary. Na przykład w sobotę, gdy dzieci wróciły z całodniowej wycieczki.

– Mamo! Gdzie jest czekolada?

– Tonieja! – kamuflaż tonieja i tym razem okazał się doskonały. □

GŁOS WOKÓŁ SPORTU

Bogdan Usowicz

☺ Po porażce Legii Warszawa z Trabzonsporem 0:2 w trzecim meczu fazy grupowej Ligi Europy, Mistrz Polski ma zero punktów i tradycyjnie pogra już tylko o honor... Legia w 3 meczach nie strzeliła ani jednego gola.

☺ 13 kolejka ekstraklasy: Podbeskidzie Bielsko-Biała – Ruch Chorzów 0:0, Widzew – Cracovia 1:3, Jagiellonia – Górnik Zabrze 0:1, Pogoń Szczecin – Korona 3:2, Piast Gliwice – Lechia 0:0, Wisła – Zagłębie Lubin 1:0, Śląsk Wrocław – Zawisza Bydgoszcz 1:2, Lech Poznań – Legia 1:1. Po tym ostatnim remisie prowadzony dotąd przez trenera Nawatkę Górnik zrównał się punktami z Legią.

☺ W szlagierze 14. kolejki I ligi GKS Bełchatów okazał się lepszy od Dolcanu Żabki 1:0. Pozostałe wyniki: Olimpia Grudziądz – Miedź Legnica 0:2, Stomil Olsztyn – Okocimski KS Brzesko 2:0, Wisła Płock – Flota Świnoujście 1:0, GKS Tychy – Sandecja N. Sącz 2:0, Termalica Bruk-Bet Nieciecza – GKS Katowice 1:3, Puszcza Niepołomice – Arka Gdynia 2:5, Chojniczanka – Górnik Łęczna 0:0, Kolejarz Stróże – Energetyk ROW Rybnik 1:1. Liderem jest GKS Bełchatów.

☺ Polski Związek Piłki Nożnej poinformował, że nowym, 46 już selekcionerem reprezentacji Polski został Adam Nawatka. 56-letni szkoleniowiec obowiązki objął 1 listopada. Jego debiutem będzie mecz ze Słowacją, 15 listopada we Wrocławiu. Nawatka pierwsze kroki stawiał w «Orleńtach» Rudawa,

później grał w krakowskiej Wiśle, zagrał też na Mundialu w Argentynie. Trenowanie rozpoczął od Świt Krzeszowice, a później prowadził Wisłę, Zagłębie Lubin, Sandecję, Jagiellonię i GKS Katowice. Asystował krótko Benhakkerowi w kadrze. Od 1 stycznia 2010 r. prowadzi Górnik Zabrze, z którym w zeszłym sezonie zajął piąte miejsce w T-Mobile Ekstraklasie. Celem Nawatki na nowym stanowisku będzie awans do mistrzostw Europy w 2016 r. we Francji.

☺ Agnieszka Radwańska trzema porażkami w Grupie Czerwonej turnieju WTA Championships w Stambule (pula nagród 6 mln\$) zakończyła sezon. Chinka Na Li zepchnęła też Polkę z 3 miejsca w rankingu najlepszych tenisistek. Radwańska zakończyła sezon na piątym miejscu.

☺ Fyrstenberg i Matkowski przegrali z parą austriacką Knowle i Marach 4:6, 6:7 (4-7) w półfinale debla halowego turnieju tenisowego ATP w Bazylei.

☺ Słoweńcy i Łotysze oraz jedna drużyna z 1. rundy kwalifikacji będą rywalami polskich siatkarzy w eliminacjach mistrzostw Europy 2015. Kobiety trafiły na Szwajcarki i Ukrainki oraz zespół z 1. rundy. Do ME dostaną się zwycięzcy sześciu grup po dwóch turniejach eliminacyjnych, a ekipy z drugich pozycji zagrają w barażach o trzy ostatnie miejsca w finałach.

☺ Na mistrzostwach świata w podnosze-

niu ciężarów we Wrocławiu Polacy zawiedli. Hala Stulecia mogła oklaskiwać tylko jednego polskiego medalistę. Bonk zajął trzecie miejsce w kategorii do 105 kg.

☺ Kubica (Citroen DS3 RRC) zmiażdżył rywali w WRC-2 w Rajdzie Hiszpanii i debiutując w rajdach zdobył w tej klasie tytuł mistrzowski.

☺ Siatkarze Zaksy Kędzierzyn-Koźle wygrali pierwszy mecz w Lidze Mistrzów pokonując Galatasaray Stambuł 3:0. Z kolei siatkarze Jastrzębskiego Węgla przegrali na wyjeździe z tureckim Halkbankiem Ankara 1:3 w meczu grupy F.

☺ Reprezentacja Polski piłkarek ręcznych przegrała z Czeszkami 19:22 w drugim meczu eliminacji do mistrzostw Europy. Po dwóch kolejkach Biało-Czerwone mają na swoim koncie dwie porażki.

☺ Francuski siatkarz Antiga został zatrudniony w roli selekcionera kadry Biało-Czerwonych. Zastąpił Włocha Anastasiego. Głównym celem Antigi będzie poprowadzenie Polski do medalu mistrzostw świata, które odbędą się we wrześniu 2014 r. w naszym kraju. Do końca sezonu Plus Ligi Antiga będzie łączył obowiązki trenera, z grą w PGE Skrze Bełchatów, której jest zawodnikiem.

☺ Na kilka dni przed rozpoczęciem nowego sezonu NBA Gortat przeszedł z Phoenix Suns do Washington Wizards. □

zmianą wypacza się też sens oryginału.

Dyskusja nad zmianą powyższego wersu toczy się również w Polsce. Warto przypomnieć w tym miejscu tekst starogrecki, przekazany tak samo przez Mt 6,13 i Łk 11,4: κα μ ε σε ν γ κ ς μ ς ε ς πειρασ μ ν. Jak widać, poprzednie tłumaczenie francuskie – a także polskie – jest dosłownym tłumacze-

niem tekstu greckiego, w którym czasownik ε σε ν γ κ ς pochodzi, od ε σφ πω, co oznacza dosłownie „przynosić do, wprowadzać”. Takie też tłumaczenie Mt 6,13 znajdziemy w dosłownym przekładzie grecko-polskiego Nowego Testamentu (Vocatio, najnowsze wydanie: Warszawa 2006). □

za Fronda.pl

Uroczystości w l'Abbaye de Cendras

13 października w miejscowości l'Abbaye de Cendras, w departamencie Gard, odbyły się obchody 80-letniej rocznicy przywrócenia do użytku, przez polskich górników, na piływie jących masowo w owym czasie do seweńskiego basenu węglowego, miejscowego kościoła.

Część z nich zamieszkała w Alès i w nowym osiedlu Cendras, w pobliżu kościoła i przy pomocy Kompanii Rochebelle odbudowała w 1933 roku opuszczoną od stuleci romańską świątynię, należącą niegdyś do klasztoru Benedyktynów. Oni to w zamierzonych czasach odkryli węgiel kamienny, zalegający klasztorne tereny, gdzie w XVIII wieku powstały pierwsze kopalnie.

Uroczystości rozpoczęto Mszą św., koncelebrowaną przez ks. Biskupa diecezji Nîmes, Roberta Wattebled, ks. Rektora Polskiej Misji Katolickiej we Francji Stanisława Jeża i polskich kaptanów, ks. Sebastiana Karwowskiego, kapelana na Langwedocję, ks. Jerzego Maszkowskiego wikariusza parafii Uzès, w obecności Konsula Generalnego RP w Lyonie pana Dariusza

Ministranci z „Concorde” w Fontainebleau

Za nami pierwsze szkolne ferie. Nie zmarnowali tego czasu ministranci z parafii polskiej Wniebowzięcia NMP, którzy w środę, 23 października br., pójchali na wycieczkę do Fontainebleau.

Po porannej Mszy świętej, grupa kilkunastu naszych ministrantów, wraz ze swoimi opiekunami – ks. Bogdanem Łosiem i ks. Mariuszem Nitką, wyruszyła na wyprawę do uroczego podparyjskiego Fontainebleau. Miejsce to słynie z dwóch niezwykłych rzeczy. Miasto otacza wielki kompleks leśny o powierzchni ok. 25 tysięcy hektarów, który jest podobno jednym z najpiękniejszych lasów Francji, zaś w samym centrum miasta znajduje się

dawna rezydencja królewska wraz z przepięknym zespołem pałacowo-parkowym.

Ministranci, po długim spacerze po lesie wypełnionym kolorami jesieni, zwiedzili wnętrze pałacu. Pośród kaplic, galerii, długich korytarzy, wypełnionych dziełami sztuki, gabinetów i sypialń królewskich, uczestnicy wycieczki zwrócili szczególną uwagę na apartamenty papieskie. W zamku w Fontainebleau Napoleon przez dwa lata więził papieża

Piusa VII, którego wcześniej zaprosił na swoją koronację.

Przez cały dzień wycieczkowiczom towarzyszył ks. Stanisław Świerk, jeden z trzech polskich duszpasterzy pełniących posługę w miejscowej parafii. Na wyprawie nie zabrakło czasu na wspólny różaniec, a także na mecz piłki nożnej, który został rozegrany w niezwyklej scenerii, nieopodal imponującego kanału wodnego, ciągnącego się na odległość

Wiśniewskiego, delegacji władz miejskich z Jedliny-Zdroju, przy licznie zgromadzonych wiernych. Delegacja z Jedliny złożyła na ołtarzu dar w postaci naczyń liturgicznych, jako dowód stałego przywiązania jej mieszkańców, przybyłych tam z Cendras po wojnie a często jeszcze we Francji urodzonych.

Później, przy „verre de l'amitié” pan Yannick Louche, mer gminy, zaznajomił zebranych z aktualnym projektem ratowania świątyni, poważnie naruszonej zębem czasu.

Następnie do wspólnego stołu zasiadło ponad sto osób, reprezentujących polskie rodziny, wywodzące się z XIX-wiecznej Wielkiej Emigracji, rodziny górników - przybyłych w okresie międzywojennym, a także rodziny nowoprzybyłych w te strony rodaków.

Popołudniu, zebrani uczestniczyli w dwóch prelekcjach: - o historii klasztoru i okolic mówił konserwator i etnolog pan Christian Anton, - na temat historii PMK na południu Francji, odczyt wygłosił pan Gabriel Garçon z Uniwersytetu Katolickiego w Lille.

Na zakończenie obejrzano, z niejakim wzruszeniem, „Album wspomnień”, przedstawiony przez Marię Vayssade. Stare, niejednokrotnie unikalne fotografie, wzbudzały żywą reakcję i przywoływały na pamięć przeżyte wydarzenia.

O uroczystości, która pozostanie na dłużej w pamięci uczestników, pisała miejscowa prasa („Midi Libre” z 16. X. br.) jak i prasa diecezjalna. □

Maria Vayssade

kilometra, aż do sąsiedniej miejscowości Avon.

Właśnie ze stacji kolejowej Avon-Fon-

tainebleau, zmęczeni, ale chyba i zadowoleni ministranci wrócili wieczorem na Gare de Lyon, stamtąd do polskiego kościoła

w centrum Paryża, skąd zostali odebrani przez swoich rodziców. □

ks. Mariusz Nitka

Pierwszy chrzest w Besançon

W niedzielę 13 października spotkała naszą polską Wspólnotę wielka radość uczestniczenia tu po raz pierwszy w sakramencie Chrztu świętego naszego najmłodszego parafianina, Juliana Szurkato.

Ten piękny moment celebracji rozpoczęliśmy śpiewem: „Przez chrztu świętego wielki dar, O Chryste, z Twojej hojności, Twym dzieciom wiary dałeś skarb, nadziei i miłości...”

Małemu Julianowi towarzyszyli rodzice Dorota i Marcin, starsze siostry Julia, Maria i Joanna a także chrzestni rodzice Aniela Cornet, z diecezji Besançon i Jan Świ tochowski, z diecezji wrocławskiej.

Przeżyliśmy też wzruszający moment odnowienia naszej wiary i wyznania jej przy okazji sakramentu chrztu św. małego Juliana.

Tej wyjątkowej celebracji towarzyszyła muzyka na klarnecie, w wykonaniu Julii Szurkato, najstarszej siostry ochrzczonego.

Dla nas, wszystkich, poza momentem odnowienia wiary, było to później także wspólnotowe spotkanie – przy aperitiwie, w którym uczestniczyła również rodzina państwa Szurkatów, przybyła z Polski, a na które zostaliśmy wszyscy zaproszeni.

Przy okazji przeżywanego wspólnie sakramentu, pragniemy wstąpić się w słowa papieża Franciszka odnoszące się właśnie do Chrztu: „Wszyscy jesteśmy Kościołem, wszyscy, od tego dziecka, niedawno ochrzczonego, aż do biskupów, papieża – wszyscy...».

Okażmy Bogu wdzięczność za taszkę wiary rodziców Juliana, nowego parafianina polskiej Wspólnoty w Besançon i za

naszą wspólną wiarę. Niech Jezus Chrystus będzie pozdrowiony i Najświętsza Maryja Panna, Jego Matka. □

Marzena Jagoda

Zebranie plenarne Rady Duszpasterskiej Europy Zachodniej, Budapeszt 2013

Media w przekazywaniu wiary

W dniach 4-6 października 2013 r. (jak już informowaliśmy - Red.) w Domu Rekolekcyjnym w pobliżu Budapesztu, duchowni, siostry zakonne i świeccy – członkowie Rad Duszpasterskich Europy Zachodniej, którzy przyjechali z: Anglii, Szkocji, Irlandii, Niemiec, Szwajcarii, Luxemburga, Włoch, Austrii, Danii, Francji i Węgier (gospodarze) spotkali się na dorocznym zebraniu plenarnym Polskiej Rady Duszpasterskiej Europy Zachodniej.

Przez trzy dni wspólnie dyskutowano nad wiodącym tematem: „Media w przekazywaniu wiary”. Obradom przewodniczył delegat Konferencji Episkopatu Polski do spraw duszpasterstwa emigracji ks. bp Wiesław Lechowicz wraz z rektorami Polskich Misji Katolickich poszczególnych krajów. Pierwszego dnia obrad pan Marcin Preciszewski – dyrektor Katolickiej Agencji Informacyjnej przedstawił referat pt.: „Obrona wiary i Kościoła poprzez media”. Prelegent podkreślał wielką wagę współczesnych mediów w głoszeniu Ewangelii, przekazywaniu wiary i głoszeniu wszelkiej prawdy. W dzisiejszym świecie ogranicza się i deformuje tematykę religijną. Na łamach prasy, telewizji, radia zniekształca się informacje dotyczące Kościoła i wiary. Polityka medialna ma charakter manipulacyjny i nagminnie przedstawia niekorzystny wizerunek Kościoła. Stajemy więc przed koniecznością tworzenia – na szeroką skalę – mediów o charakterze religijnym. W drugim dniu obrad ks. Marek Ciesielski w referacie pt.: „Dusz-

pasterstwo w konfrontacji ze współczesnością – media w duszpasterstwie parafialnym” – mówił, że informacja i formacja, to „dwie płaszczyzny, które nadają sens i konieczność obecności mediów we współczesnym duszpasterstwie”. Rozwój technologii umożliwiających pozyskanie informacji wzrasta na szeroką skalę – i jest to proces nieodwracalny. Stąd można i powinno się wykorzystać media do przepływu rzetelnej informacji oraz do formacji wiernych. Zachęcał do korzystania ze środków medialnych w szerzeniu Ewangelii. W dzisiejszym świecie, kluczowym staje się oddziaływanie medialne na wspólnoty parafialne. Ważną rolę odgrywają również biuletyny parafialne. Ks. M. Ciesielski podkreślał konieczność formacji jednostki, z których każda posiada talent i umiejętnie go wykorzystuje, bowiem w oparciu o jednostkę buduje się wspólnotę, a „obecne duszpasterstwo małych grup i wspólnot, stanie się prawdziwą siłą przyszłości Kościoła”. Kończącym obrady był temat: „Media w przekazywaniu wiary”,

Różańcowy miesiąc Wspólnoty z Bruay la Buissière

W październiku gromadzimy się w naszych świątyniach na różańcowych nabożeństwach, by rozważać tajemnice z życia Pana i Jego Matki oraz „omadlać” nasze sprawy i intencje.

Abym powierzać Dobremu Bogu nasze smutki i nadzieje, nasze troski i radości, nas samych – to, kim jesteśmy i to, co posiadamy...

Gromadzimy się mniej bądź bardziej licznie: tak, jak odpowiada serce... i też na ile pozwala czas, zdrowie czy obowiązki...

Październik to miesiąc ważnych rocznic dla całego naszego Narodu oraz dla naszych duszpasterzy – w tym miesiącu bowiem przypada 35. rocznica wyboru Karola kard. Wojtyły na papieża oraz 65. rocznica śmierci Sługi Bożego Augusta kard. Hlonda, założyciela Towarzystwa Chrystusowego.

Różańcowe medytacje opieramy o dzieło i nauczanie tych dwóch przywołanych wielkich Polaków, bo pragniemy je zgłębiać i wcielać w życie, a także przygotować się do kanonizacji bł. Jana Pawła II.

Spotkania z różańcem w ręku animują różne grupy parafialne, przedstawiciele wszystkich stanów: przede wszystkim jest to Bractwo Różańcowe lecz również dzieci i młodzież są zaangażowane w odczytywanie rozważań czy prowadzenia „dziesiątek”.

Przy okazji chcemy dodać, iż październik to także czas spotkań formacyjnych organizacji polonijnych i religijnych północnej Francji oraz duszpasterzy polonijnych pracujących w tym regionie. Również na ten miesiąc w wielu ośrodkach duszpasterskich zaplanowano rocznicowe i jubileuszowe obchody, w których kaptani – Chrystusowcy – odgrywali znaczącą rolę, wygłaszając okolicznościowe homilie. □

ks. Tomasz Mikulak SCh

ojca Andrzeja Koprowskiego SJ, dyrektora programowego Radia Watykańskiego. W swoim referacie stwierdził, że wobec wyzwań, jakie stawia chrześcijaństwu dzisiejszy kontekst społeczny i kulturowy, Kościół wymaga ożywienia w siłę głoszenia Ewangelii na nowe sposoby, trafiające do wiernych. Te obrady stały się doskonałą okazją do rozmów, do wymiany obserwacji, które każdy z uczestników przyniósł we własnym bagażu doświadczeń. Doroczne zebranie plenarne Polskiej Rady Duszpasterskiej Europy Zachodniej zakończyło się uroczystą Mszą Świętą w Polskiej Personalnej Parafii w Budapeszcie – z udziałem Wspólnoty Polskiej zamieszkującej na Węgrzech, która ujęła wszystkich uczestników swoją gościnnością i doskonałą organizacją w przyjęciu wszystkich przyjezdnych. □

Bożena Szczuka-Martin i Katarzyna Pomykała

1918-2013

95 ans

Fête de l'Indépendance de la Pologne

Wyrzyski Chór Męski i Chór Kameralny „Canto” zapraszają na koncert z okazji Święta Niepodległości, który odbędzie się w niedzielę 10 listopada o godz. 12h00 w polskim kościele Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Paryżu.
263, rue Saint Honoré
Metro : Concorde / Madeleine

A l'occasion de la Fête de l'indépendance de la Pologne, la communauté polonaise vous invite au concert des chorales polonaises, qui viennent de Pologne. Le concert aura lieu le dimanche 10 novembre à 12h00 à l'église polonaise de l'Assomption à Paris.
263, rue Saint Honoré
Métro : Concorde / Madeleine

Niedroga francusko-polska firma pogrzebowa

POMPES FUNEBRES POLONIA ASSISTANCE INTERNATIONALE
przewożenie ciała do Polski • pogrzeby na terenie całej Francji 24/24
Koszty trumny (lub urny) i transport do Polski od 2200 € TTC

Tel. 02 31 85 23 66 – mówimy po polsku
(tłumaczenie i załatwianie formalności w urzędach)
Tel. 02 31 78 25 93 – mówimy po francusku
Fax 02 31 34 98 93 | e-mail: josefa.bazincourt@gmx.fr

1200p58

• Dowóz
materiałów

• Wywóz
GRUZU

TEL.
06 21 36 32 09

snb@entreprisedemolition.fr

03dgr.11

Anonimowi Alkoholicy
niedziela, godz. 17:00

spotkania otwarte dla
wszystkich zainteresowanych

GRUPA POLSKOJEZYCZNA
„NIEDZIELNA”

3 Rue Rampal
75019 Paris

M 11 2 Belleville

tel. kontaktowe:
0 625 973 095
0 618 916 541

Jeśli uważasz, że masz problem
z ALKOHOLEM,
alkohol kieruje Twoim życiem,

**PRZYJDŹ NA SPOTKANIE
ANONIMOWYCH ALKOHOLIKÓW**

Anonimowi Alkoholicy są wspólnotą
mężczyzn i kobiet, na życie których wpływa picie
alkoholu. Anonimowi Alkoholicy dzielą się nawzajem
doświadczeniem, siłą i nadzieją, aby wspólnie rozwiązać
swoją problem - alkohol.

Spotkania AA odbywają się
w każdy **WTOREK** w godz. **20.00-21.30**
przy kościele św. Genowefy -

18 rue Claude Lorrain 75016 Paris (metro Exalmans).

Anonimowość jest podstawową zasadą
ANONIMOWYCH ALKOHOLIKÓW.

NAM SIĘ UDAŁO - TOBIE TEŻ SIĘ MOŻE UDAĆ!!

Poradnia Psychologiczna

przy Parafii Polskiej w Paryżu XVI - 18, rue Claude Lorrain
przyjmuje - bezpłatnie - w niedziele o godz. 17⁰⁰.

0842p50

Specjalistyczny Gabinet Ortodontyczny
DR AGNÈS PALUCHA

118, av. Jean-Jaurès - 75019 Paris, Métro: Ourcq/Laumière
tél. 01 83 96 03 00

1203p56

❄️ **Luxsus** - PRZEWÓZ OSÓB I TOWARÓW DO POLSKI - OLSZYNA, WROCŁAW,
KATOWICE, KRAKÓW, RZESZÓW. TEL.: 06 62 75 50 06;
01 42 38 63 20; (00 48 12) 284 12 50!

1189p52

Dr Danuta Baranowicz-Schouker
chirurgien-dentiste

33, rue Poissonnière - 75002 Paris, M° Bonne Nouvelle
tél. 01 42 33 60 31; 06 20 25 08 15
(mówimy po polsku)

1045

Rozliczenia księgowo
07 60 74 90 98

❄️ **TRANSPORT:**

- wywóz gruzu, - dowóz materiałów, - przeprowadzki.
T. 06 98 58 86 36

1225p62

Grupy rodzinne Al-Anon
Nadzieja dla krewnych i przyjaciół alkoholików

AL-ANON - GRUPA „ŚWIATEŁKO”

jest wspólnotą kobiet i mężczyzn, na życie których wpływa picie
alkoholu członka rodziny lub bliskiej osoby.

**Krewni oraz przyjaciele mogą wiele uczynić, aby pomóc zarówno so-
bie, jak i osobie mającej problem z alkoholem.** Jeśli masz kochaną oso-
bę, której picie powoduje poważne problemy, będziesz serdecznie witany
na naszych spotkaniach. Nie mamy powiązań z żadnym wyznaniem wiary,
nie mamy żadnych zobowiązań prawnych, składek ani wpisowego. Dzie-
limy się wzajemnie naszym doświadczeniem, siłą i nadzieją. Twój postę-
p może się dokonać według twójego własnego sposobu i tobie właściwego
tempa. My tylko zachęcamy, abyś wziął udział w naszej wspólnej sprawie.

Spotkania odbywają się **W KAŻDY CZWARTEK** o godz. **20⁰⁰**
w salce obok kościoła polskiego św. Genowefy 18 rue Claude Lorrain, 75016
Paris (M° Exelmans) **ANONIMOWOŚĆ JEST PODSTAWOWĄ ZASADĄ AL-ANON**

GŁOS
KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE

UWAGA! Drobne ogłoszenia w G.K.: 1 €/słowo; przy powtórzeniach – od trzeciego razu – 0,7 €/słowo; ogłoszenia ekspresowe –
we Wkładce G.K.: 6 € („szukam pracy” – 4 €); przy powtórzeniach – 50% ceny; – „usługi” – do 10 słów: – 8 € (powtórzenia 5 €), do
20 słów – 12 € (powtórzenia 8 €). Ogłoszenia umieszczamy dodatkowo na stronie internetowej G.K. (www.glos-katolicki.eu) – do-
płatą wynosi -1 € na tydzień („usługi” – 2 €)! Reklamy (ceny w zależności od ilości powtórzeń i wielkości) – inf. i cennik w redakcji
GK – 263 bis, rue Saint Honoré, 75001 Paris – II piętro: w godz. 9–12h30 i 15–18, od poniedziałku do piątku; tel. 01 55 35 32 28(31); 01 42 96 23 29;
fax 01 55 35 32 29; e-mail: vkat@club-internet.fr

Bilety autokarowe i samolotowe

Janosik SINDBAD Paryż: 252, rue Rivoli - 2, rue Mondovi
tel. 01 44 69 30 80, 01 40 20 00 80.

Wyjazdy 7 razy w tygodniu.

Z Paryża (12⁴⁵), Reims (14⁴⁵), Metz (17⁰⁰)
do: Polski Południowej i Centralnej;16⁰⁰ - z Paryża do innych miejscowości, w sumie 145 miast.

Czynne 7 dni w tygodniu - przesyłki i paczki do Polski

Association des Parents d'Elèves de Culture
Polonaise vous invite auFRANCO-POLONAIS W SALI JEAN VILAR
30.11.2013 9, Bd "Heloïse, 95100 Argenteuil
(parking gratuit)

Zagra zespół Acord,

który zabawi publiczność po występie Boys w Paryżu 2012,
kir i swojska przekąska gratis, a w bufecie czekają na Was gorące polskie dania,
ciasta, napoje i lekkie alkohole.**UWAGA!! Wstęp to tylko 32 € od osoby!**Rezerwacja i sprzedaż biletów - réservations et vente de billets
- tel: 06 16 83 64 75; 06 32 33 94 58; 06 98 28 28 87.
e-mail: contact@polonia-argenteuil.com; www.polonia-argenteuil.com- WIDEOFILMOWANIE
- FOTOGRAFIA OKOLICZNOŚCIOWA
CHRZEST, KOMUNIA, ŚLUB
- kamerzyści i fotograf do Państwa dyspozycji
tel. 06 50 99 55 47; www.photovideoart.frPOLSKI WARSZTAT SAMOCHODOWY NA PANTIN
naprawa samochodów osobowych i dostawczych**AJ Mécanique P.L**

Tel. 0680563685; 09671 50583; e-mail: aj.mecanique@yahoo.pl

* TOWARZYSZENIE W URZĘDACH,
LEKCJE JĘZYKA FRANCUSKIEGO.
TEL. 06 12 79 44 37; agnieszkapl@hotmail.fr* WYWÓZ GRUZU. TRANSPORT. 120€ - 60€!
TEL. 06.20.03.34.85**BIURO TŁUMACZEŃ
W. A. KOCZOROWSKI**Tłumacz przysięgły przy Sądzie Apelacyjnym w Wersalu
90, rue Anatole France - 92290 Châtenay-Malabry
lub4, villa Juge - 75015 Paris (Me Duplex)
tel. 01 46 60 45 51 lub 06 07 71 52 90; (e-mail: wakocz@aol.com).Tłumaczenia urzędowe, redakcja podań i pism, formalności
prawno-administracyjne w urzędach, kancelariach notarialnych i sądach.**GŁOS
KATOLICKI****PRZYJACIELE**Mme Dźwigąta Jolanta - 70€
Mme Ginerek Genowefa - 80€
Mme Matecka Danuta - 100€Dalsza część Listy Przyjaciół będzie się ukazywać w kolejnych numerach GK
Czytelnikom, którzy wspierają Głos Katolicki „Prenumeratą Przyjaciół”,
składamy serdeczne podziękowania. (Redakcja)**PRZEWÓZY
FRANCJA - POLSKA**wyjazdy w każdą niedzielę
paczki odbieramy i dostarczamy
na terenie całej PolskiPolska: +48 (15) 84 22 885, +48 (0) 602 358 007
Frncja: 06 24 39 24 21; 06 67 03 86 45

monikabus@interia.eu

PRZEWÓZY OSÓB - PACZEK - PRZESYŁEK - TRANSPORT AUT - PRZEPROWADZKI

TŁUMACZENIA - KONSULTACJE PRAWNE**S. Bocianowski - dr Prawa Międzynarodowego
SPECJALISTA PRAWA POLSKIEGO
Ekspert Sądowy - Tłumacz Przysięgły**

105 bis, Bd de Grenelle, 75015 Paryż

Tel/fax : 01 43 06 00 70, 06 17 98 60 20, e-mail: bocianowski@sfr.fr

Sprawy małżeńskie, administracyjne, emerytalne,
spadkowe, nieruchomości itp. w Polsce i we Francji.**PSYCHOLOG-TERAPEUTA: TEL. 01 45 88 58 60**udziela pomocy w przypadku:
problemów życiowych, depresji, ciężkich chorób, żałoby...
Poradnictwo legalneAdministracja biura, sekretariat francusko-polski:
kosztorysy, faktury, kontakty telefoniczne, tłumaczenia.
Konsulting: identyfikacja potencjalnych partnerów
biznesowych, nawiązywanie nowych kontaktów.
Kontakt: 06 11 10 02 36**GŁOS
KATOLICKI
VOIX CATHOLIQUE**Tygodnik polski za granicą
(Hebdomadaire de l'émigration polonaise)

N° 38 (2520): 10.11.2013

Commission paritaire N°: 0515 G. 86630;

ISSN: 1279-953X

Cena (Prix au n°): 1,55 €

Wydawca (Editeur): Polska Misja Katolicka we Francji (La Mission Catholique Polonaise en France) - tél. 01 55 35 32 32
Adres (Adresse): 263 bis, rue Saint-Honoré, 75001 Paris. Tél.: 01 55 35 32 28; 01 55 35 32 31; fax 01 55 35 32 29.

E-mail: vkat@club-internet.fr, vkat@sfr.fr | www.glos-katolicki.eu

CCP 12 777 08 U Paris; CCP 19 180 05 U Paris.

Dyrektor Publikacji (Directeur de la Publication): Ks. inf. Stanisław Jeż - Recteur MCP.

Redaktor (Rédacteur): Paweł Osikowski; Zespół (Rédaction): ks. Tomasz Sokół.

Druk (Imprimerie): INDICA - 2, rue du 19 mars 1962 - 28630 Le Coudray; tel. 02 37 88 18 81.

Abonnement (Abonement): 1 rok (1 an) - 56,60 €, pół roku (6 mois): 30,30 €.

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych, zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów i nie odpowiada za treść ogłoszeń.

Numer złożony do druku (soumis à l'impression): 29.10.2013

Inf. o prenumeracie na str. 3

PONIEDZIAŁEK 11 LISTOPADA

8⁰⁰ - Informacje 8¹⁵ - Wieś to też Polska 9³⁰ - Octava dies 10⁰⁰ - Informacje 10²⁵ - Słowo Życia 10³⁰ - Rozmowy niedokończone 11⁵⁵ - Św. na każdy dzień 12⁰⁰ - Anioł Pański 12⁰⁵ - Informacje 12¹⁵ - By odnowić oblicze ziemi 13⁰⁵ - Koncert życzeń 14³⁰ - Rozmowy niedokończone 15⁴⁵ - Słowo Życia 16⁰⁰ - Informacje 16¹⁰ - Wspomnienia z Wilna 16³⁰ - Tydzień z Ziemi Świętej 16⁵⁰ - Reportaż(2) 17⁴⁵ - Informacje 18⁰⁰ - Spotkanie Rodziny Radia Maryja 21⁰⁰ - Apel Jasnogórski 21²⁰ - Informacje 21⁴⁰ - Polski punkt widzenia 22⁰⁵ - Świat w obrazach

WTOREK 12 LISTOPADA

8⁰⁰ - Informacje 8²⁰ - Polski punkt widzenia 8⁴⁰ - Reportaż 9⁴⁰ - Wspomnienia z Polski 10⁰⁰ - Informacje 10²⁰ - Słowo życia 10²⁵ - Wspomnienia z Wilna 10⁵⁰ - Tydzień z Ziemi Świętej 11⁵⁰ - Św. na każdy dzień 12⁰⁰ - Anioł Pański 12⁰⁵ - Informacje 12³⁵ - Św. na każdy dzień 14⁰⁰ - Z wędką nad wodę 15⁵⁰ - Pytasz i wiesz 16⁰⁰ - Informacje 16¹⁰ - Kalejdoskop młodych 16³⁰ - Aktualności akademickie WSKSiM 16⁴⁵ - Św. na każdy dzień 17⁰⁰ - Program poradnikowy 17²⁵ - Św. na każdy dzień 17³⁰ - Reportaż 18⁰⁰ - Anioł Pański 18⁰⁵ - Informacje 18¹⁵ - Rozmowy niedokończone 19³⁰ - Program dla dzieci 20⁰⁰ - Informacje 20²⁰ - Modlitwa różańcowa 20⁵⁰ - Myśląc Ojczyzna 21⁰⁰ - Apel Jasnogórski 21²⁰ - Informacje dnia 21⁴⁰ - Polski punkt widzenia 22⁰⁵ - Świat w obrazach

ŚRODA 13 LISTOPADA

8⁰⁰ - Informacje 8²⁰ - Polski punkt widzenia 8⁴⁰ - Program dla dzieci 8⁵⁵ - Słowo Życia 9⁰⁰ - Kalejdoskop młodych 9²⁰ - Aktualności akademickie WSKSiM 9⁵⁰ - Myśląc Ojczyzna 10⁰⁰ - Audycja generalna 12⁰⁰ - Anioł Pański 12⁰⁵ - Informacje 14²⁰ - Św. na

każdy dzień 14³⁰ - Rozmowy niedokończone 14³⁰ - Słowo życia 15³⁰ - Pytasz i wiesz 15⁴⁵ - Słowo Życia 15⁵⁰ - Pytasz i wiesz 16⁰⁰ - Informacje 16¹⁰ - Na zdrowie 17⁰⁰ - Po stronie prawdy 18⁰⁰ - Anioł Pański 18⁰⁵ - Informacje 18¹⁵ - Rozmowy niedokończone 19²⁵ - Św. na każdy dzień 19³⁰ - Program dla dzieci 20⁰⁰ - Informacje 20²⁰ - Modlitwa różańcowa 20⁵⁰ - Myśląc Ojczyzna 21⁰⁰ - Apel Jasnogórski 21²⁰ - Informacje 21⁴⁰ - Polski punkt widzenia 22⁰⁵ - Świat w obrazach 22¹⁵ - Słowo Życia

CZWARTEK 14 LISTOPADA

8⁰⁰ - Informacje 8²⁰ - Polski punkt widzenia 8⁴⁰ - Na zdrowie 9⁰⁰ - Program dla dzieci 9⁰⁵ - Słowo życia 9⁵⁰ - Felieton 10⁰⁰ - Informacje 10¹⁵ - Rozmowy niedokończone 11⁵⁵ - Słowo Życia 12⁰⁰ - Anioł Pański 12⁰⁵ - Informacje 15⁴⁵ - Słowo Życia 15⁵⁰ - Pytasz i wiesz 16⁰⁰ - Informacje 16¹⁰ - Z wędką nad wodę 17³⁰ - Reportaż 18⁰⁰ - Anioł Pański 18⁰⁵ - Informacje 18¹⁵ - Rozmowy niedokończone 19³⁰ - Program dla dzieci 20⁰⁰ - Informacje 20²⁰ - Modlitwa różańcowa 20⁵⁰ - Felieton 21⁰⁰ - Apel Jasnogórski 21²⁰ - Informacje 21⁴⁰ - Polski punkt widzenia 22⁰⁵ - Świat w obrazach

PIĄTEK 15 LISTOPADA

8⁰⁰ - Informacje 8²⁰ - Polski punkt widzenia 8⁴⁰ - Program dla dzieci 9¹⁰ - Słowo Życia 9⁴⁰ - Duc in altum 10⁰⁰ - Informacje 10¹⁵ - Rozmowy niedokończone 11²⁵ - Głos Polski 11⁵⁰ - Św. na każdy dzień 12⁰⁰ - Anioł Pański 12⁰⁵ - Informacje 12⁵⁰ - Św. na każdy dzień 12⁵⁵ - Słowo Życia 15⁴⁵ - Słowo Życia 15⁵⁰ - Pytasz i wiesz 16⁰⁰ - Informacje 16⁰⁵ - Kartka z Powstania Warszawskiego 16¹⁰ - Porady medyczne 17⁰⁰ - Jazda próbna 17³⁰ - Reportaż 18⁰⁰ - Anioł Pański 18⁰⁵ - Informacje 18¹⁵ - Warto zauważyć w mijającym tygodniu

19⁰⁰ - W Namiocie Słowa 19³⁰ - Program dla dzieci 20⁰⁰ - Informacje 20²⁰ - Modlitwa różańcowa 20⁵⁰ - Felieton 21⁰⁰ - Apel Jasnogórski 21²⁰ - Informacje 21⁴⁰ - Polski punkt widzenia 22⁰⁵ - Świat w obrazach

SOBOTA 16 LISTOPADA

8⁰⁰ - Informacje 8¹⁵ - Warto zauważyć w mijającym tygodniu 8⁵⁵ - Słowo Życia 10⁰⁰ - Informacje 11⁰⁰ - Kropelka radości 12⁰⁰ - Anioł Pański 12²⁰ - W Namiocie Słowa 12⁵⁰ - Jazda próbna 13¹⁵ - Porady medyczne 13⁵⁰ - Św. na każdy dzień 14⁵⁰ - 7 sakrament 15²⁰ - Św. na każdy dzień 15³⁰ - Koncert życzeń 15⁵⁰ - Słowo Życia 16⁰⁰ - Informacje 16¹⁰ - Muzyczne drogowskazy 17⁰⁰ - Sanktuaria Polskie 17²⁵ - Św. na każdy dzień 17³⁰ - Reportaż 18⁰⁰ - Anioł Pański 18⁰⁵ - Informacje 18¹⁵ - Rozmowy niedokończone 19³⁰ - Program dla dzieci 20⁰⁰ - Informacje 20²⁰ - Modlitwa różańcowa 20⁵⁰ - Zaczepnij ze źródła 21⁰⁰ - Apel Jasnogórski 21²⁰ - Informacje 21⁴⁰ - Polski punkt widzenia 22⁰⁵ - Świat w obrazach

NIEDZIELA 17 LISTOPADA

8¹⁰ - Polski punkt widzenia 9⁰⁰ - Przegląd Tygodnika Katolickiego Niedziela 9⁰⁵ - Zaczepnij ze źródła 9¹⁵ - Spotkanie z Madzią Buczek 9³⁰ - Msza Święta 10³⁰ - Siódmy Sakrament 11³⁰ - Program dla dzieci 11⁵⁵ - Św. na każdy dzień 12⁰⁰ - Modlitwa Angelus 12²⁰ - Wieś to też Polska 13³⁰ - By odnowić oblicze ziemi 15⁵⁰ - Św. na każdy dzień 15⁵⁵ - Słowo Życia 16⁰⁰ - Informacje 16¹⁰ - Koncert życzeń 17³⁰ - Reportaż 18⁰⁰ - Anioł Pański 18⁰⁵ - Informacje 18¹⁵ - Rozmowy niedokończone 19³⁰ - Program dla dzieci 20⁰⁰ - Informacje 20²⁰ - Modlitwa różańcowa 20⁵⁰ - Zaczepnij ze źródła 21⁰⁰ - Apel Jasnogórski 21²⁰ - Informacje 21⁴⁰ - Octava Dies 22¹⁰ - Jak My to widzimy. □

TV Trwam: ul. Św. Józefa 23/35; 87-100 Toruń

Karol Mondral (1880-1957)

**œuvre graphique entre Paris, Bydgoszcz et Poznań
à La Bibliothèque Polonaise de Paris - 6, quai d'Orléans - 75004 Paris.**

L'exposition est préparée en collaboration avec le Musée Régional Leon Wyczółkowski à Bydgoszcz

Exposition ouverte: au 29 novembre 2013, du mardi au vendredi de 14h15 à 18h00.

Accès: Métro : Pont Marie (7), St-Paul (1), RER : St-Michel - Notre-Dame (B, C),

Bus : 67, 86, 87. □

Venite adoramus Dominum

Straż Honorowa NSPJ z parafii Miłosierdzia Bożego zaprasza na Adorację Najświętszego Sakramentu w parafii bazylice Sacré Coeur na Montmartrze, prowadzoną przez naszego proboszcza, ks. Ryszarda Górskiego.

Piątek 15 listopada, od godz. 20.00 do 21.30. O godz. 22. Msza św. w intencji nas wszystkich i o wzrost wiary w rodzinach. Po Mszy św. czuwanie nocne z możliwością odpoczynku w pokojach (6 lub 10€). Zapisy na nocne czuwanie obowiązkowe u p. Anny Krowiak - tel. 06.81.51.21.89. □

UBEZPIECZENIA PO POLSKU

Grażyna Lubicz Fernandes

SwissLife

tel. 01 39 64 38 36; 06 73 47 94 20 • fax: 01 34 17 43 51 e-mail: grazyna.fernandes.ag@swisslife.fr

BP 27 - 14, Résidence du Lac – 95880 Enghien Les Bains (północne przedmieście Paryża).

KOMPLETNA OBSŁUGA KLIENTA PO POLSKU

Numer pośrednika ubezpieczeń: 07 007 704, w rejestrze ORIAS – www.orias.fr; Instancja kontroli ACP

TVP
POLONIA

PROGRAM TV

11 – 17 listopada 2013

PONIEDZIAŁEK 11 LISTOPADA

7²⁰ Janka – serial 7⁵⁵ Śpiewnik Polaka 8⁴⁵ Tygodnik.pl 9³⁵ Kazimierz Pułaski bohater dwóch narodów 10³⁰ Polonia w Komie 10⁴⁰ Galeria – serial 11⁰⁵ Barwy szczęścia – serial 11³⁵ Łamigłówka 11⁴⁰ Święto Niepodległości 13¹⁵ Ranczo – serial 14¹⁰ Made in Poland – teleturniej 14⁴⁰ Złotopolscy – telenowela 15¹⁵ Wąteśa Prezydent – dokument 16⁵⁵ Galeria – serial 17²⁰ Polonia w Komie 17³⁰ Teleexpress 17⁴⁵ Łamigłówka 17⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 18²⁵ Śpiewnik Polaka 19²⁵ Pułkownik Dowgird powraca – felieton 19⁴⁵ Proszę stania – serial 20⁰⁰ Wiadomości 20²⁵ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁰ Łamigłówka 20⁵⁰ Wiedźmin – serial 21⁴⁵ Polonia w Komie 22⁰⁰ Polonia 24 22⁴⁵ Wielki Test z Historii – Polskie Powstania 0⁴⁵ Galeria – serial 1¹⁰ Łamigłówka 1¹⁵ Janka – serial 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

WTOREK 12 LISTOPADA

7⁰⁰ Słownik polsko@polski 7³⁰ Klementynka i Klemens – serial 7⁴⁵ Baśnie i bajki polskie – film 8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 10³⁰ Cafe Historia 10⁴⁵ Polonia w Komie 11⁰⁰ Polonia 24 11⁴⁰ Galeria – serial 12⁰⁵ Barwy szczęścia – serial 12³⁰ Łamigłówka 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Czas honoru – serial 13⁵⁰ Dzika Polska – serial 14²⁰ Nad Niemnem – magazyn 14⁴⁵ Kulturalni PL 15⁴⁵ N Czołwórka pasmowa – reportaż 15⁵⁰ Rejs dla serca – reportaż 16²⁰ Złotopolscy – telenowela 16⁵⁵ Galeria – serial 17²⁰ Polonia w Komie 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁰ Łamigłówka 17⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 18³⁰ Świat się kręci 19²⁵ Nad Niemnem – magazyn 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20²⁵ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁰ Łamigłówka 20⁵⁰ Ojciec Mateusz – serial 21⁴⁵ Polonia w Komie 22⁰⁰ Polonia 24 22⁴⁵ Po prostu 23²⁵ Hala odlotów 0¹⁰ Makłowicz w podróży 0⁴⁵ Galeria – serial 1¹⁰ Łamigłówka 1¹⁵ Klementynka i Klemens – serial 1³⁰ Baśnie i bajki polskie 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

ŚRODA 13 LISTOPADA

7⁰⁵ Ex libris 7²⁵ Gruby – serial 8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 10³⁰ Flesz historii – reportaż 10⁴⁵ Polonia w Komie 11⁰⁰ Polonia 24 11⁴⁰ Galeria – serial 12⁰⁵ Barwy szczęścia – serial 12³⁰ Łamigłówka 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ Wiedźmin – serial 13⁵⁵ Piosenki z lat

20-tych i 30-tych 14³⁵ Pułkownik Dowgird powraca – felieton 14⁵⁵ Po prostu 15³⁰ Notacje – dokument 15⁵⁰ Złotopolscy – telenowela 16¹⁵ Kocham Kino 16⁵⁵ Galeria – serial 17²⁰ Polonia w Komie 17³⁰ Teleexpress 17⁴⁵ Łamigłówka 17⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 18³⁰ Świat się kręci 19²⁵ Wilnoteka 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁰ Łamigłówka 20⁵⁰ Siła wyższa – serial 21⁴⁵ Polonia w Komie 22⁰⁰ Polonia 24 22⁴⁵ Kabaretowy Klub Dwójki 23⁴⁵ Zaolzie zautek historii – reportaż 0¹⁵ Made in Poland – teleturniej 0⁴⁵ Galeria – serial 1¹⁰ Łamigłówka 1¹⁵ Gruby – serial 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

CZWARTEK 14 LISTOPADA

7⁰⁰ Tacy sami – reportaż 7²⁵ Słoneczna włócznia – serial 8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 10³⁰ Polska i świat z historią w tle – reportaż 10⁴⁵ Polonia w Komie 11⁰⁰ Polonia 24 11⁴⁰ Galeria – serial 12⁰⁵ Barwy szczęścia – serial 12³⁰ Łamigłówka 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ M jak miłość – serial 13⁴⁵ Siła wyższa – serial 14⁴⁰ Zaolzie zautek historii – reportaż 15¹⁵ Załoga Eko – magazyn 15⁴⁵ Złotopolscy – telenowela 16¹⁰ Kultura głupcze – magazyn 16⁵⁵ Galeria – serial 17²⁰ Polonia w Komie 17³⁰ Teleexpress 17⁴⁵ Łamigłówka 17⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 18³⁰ Świat się kręci 19²⁵ Informacje kulturalne 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20²⁵ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁰ Łamigłówka 20⁵⁰ Komisarz Alex – serial 21⁴⁵ Polonia w Komie 22⁰⁰ Polonia 24 22⁴⁵ Determinator – serial 23⁴⁰ Świat od świtu do zmierzchu – dokument 0²⁵ Pułkownik Dowgird powraca – felieton 0⁴⁵ Galeria – serial 1¹⁰ Łamigłówka 1¹⁵ Słoneczna włócznia – serial 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

PIĄTEK 15 LISTOPADA

7⁰⁰ Reportaż 7³⁰ Karypel kontra groszki – serial 8⁰⁰ Pytanie na śniadanie 10³⁰ Wilnoteka 10⁴⁵ Polonia w Komie 11⁰⁰ Polonia 24 11⁴⁰ Galeria – serial 12⁰⁵ Barwy szczęścia – serial 12³⁰ Łamigłówka 12³⁵ Wiadomości 12⁵⁰ M jak miłość – serial 13⁵⁰ Komisarz Alex – serial 14³⁵ Zapiski Łazęgi – felieton 14⁵⁰ Mój pierwszy dzień – dokument 15²⁵ Złotopolscy – telenowela 16⁰⁰ Hala odlotów 16⁵⁵ Galeria – serial 17²⁰ Polonia w Komie 17³⁰ Teleexpress 17⁴⁵ Łamigłówka

17⁵⁵ Barwy szczęścia – serial 18³⁰ Świat się kręci – widowisko 19²⁵ Ex libris 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20³⁰ Sport 20³⁵ Pogoda 20⁴⁰ Łamigłówka 20⁵⁰ Na dobre i na złe – serial 21⁴⁵ Polonia w Komie 22⁰⁰ Polonia 24 22⁴⁵ Boisko bezdomnych – film 0⁵⁰ Galeria – serial 1¹⁰ Łamigłówka 1¹⁵ Karypel kontra groszki – serial 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

SOBOTA 16 LISTOPADA

6³⁵ Złotopolscy(5) – telenowela 8³⁵ Polonia 24 9⁴⁰ Szatan z siódmej klasy – serial 10³⁰ Polonia w Komie 10⁴⁵ Załoga Eko – magazyn 11¹⁵ Chtopi – serial 12¹⁰ Łamigłówka 12²⁰ Pamiętaj o mnie 12⁴⁰ Ojciec Mateusz – serial 13³⁰ Makłowicz w podróży 14⁰⁰ Na dobre i na złe – serial 15⁰⁰ Świat od świtu do zmierzchu 15⁴⁵ Polonia w Komie 16⁰⁰ Kulturalni PL 17⁰⁰ Słownik polsko@polski 17²⁵ Łamigłówka 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁵ M jak miłość – serial 18⁵⁰ Piosenki z lat 40-tych 19³⁵ Polonia w Komie 19⁴⁵ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20²⁵ Sport 20³⁰ Pogoda 20⁴⁵ Czas honoru – serial 21³⁵ Pamiętaj o mnie 22⁰⁰ Polacy tu i tam – magazyn 22⁴⁰ Poznań 56 – dramat 0³⁰ Program rozrywkowy 0⁴⁵ Łamigłówka 0⁵⁰ M jak miłość – serial 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości

NIEDZIELA 17 LISTOPADA

8²⁵ Polacy tu i tam 9⁰⁰ Łamigłówka 9⁰⁵ Trzy Szalone Zera – serial 9⁴⁰ Ziarno 10¹⁰ Czterdziestolatek 20 lat później – serial 11¹⁵ Pamiętaj o mnie 11³⁰ Szlakiem gwiazd – reportaż 11⁵⁵ Między ziemią a niebem 12⁰⁰ Anioł Pański 12¹⁰ Między ziemią a niebem 12⁴⁵ Miejsce z historią – reportaż 13⁰⁰ Msza św. – kościół Podwyższenia Krzyża św. Brzeg 14²⁰ Co nam w duszy gra 15²⁰ Okrasa tamie przepisy 15⁵⁰ Alchemia zdrowia i urody 16⁰⁵ Skarby prowincji – reportaż 16²⁵ Dzika Polska – serial 16⁵⁵ Made in Poland – teleturniej 17²⁵ Łamigłówka 17³⁰ Teleexpress 17⁵⁰ M jak miłość – serial 18⁴⁵ Ambasador polszczyzny 2013 19¹⁵ Gwiazdy na 60 lat TVP 19⁴⁰ Dobranocka 20⁰⁰ Wiadomości 20²⁵ Sport 20³⁰ Pogoda 20⁴⁵ Ranczo – serial 21⁴⁰ Pamiętaj o mnie 22⁰⁰ Tygodnik.pl 23⁰⁰ Czterdziestolatek 20 lat później – serial 0¹⁰ Dzika Polska – serial 0⁴⁵ Łamigłówka 0⁵⁰ M jak miłość – serial 1⁴⁵ Dobranocka 2⁰⁰ Wiadomości. □

Tu... gdzie Bóg płacze

(str. 4)

Nigeria - kraj prześladowań Chrześcijan

& Associés
assurances

Specjalista od
ubezpieczeń
dziesięcioletnich
dla polskich
firm budowlanych.

Jesteś polską firmą
bez zarejestrowanego
zakładu we Francji?

Pracujesz na budowach we Francji?

GT ASSURANCES oferuje
proste rozwiązanie na obowiązkowe
ubezpieczenie decenalne
i odpowiedzialność cywilną.

ATTESTATION DECENNALE

Wycena gratis – 01 39 53 04 63 ou agence.tilly@axa.fr

